

13.Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının çocuk edebiyatı ilkeleri açısından incelenmesi

Mehmet ÖZDEMİR¹

Nazmiye BEKAR²

APA: Özdemir, M. & Bekar, N. (2022). Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının çocuk edebiyatı ilkeleri açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö11), 200-230. DOI: 10.29000/rumelide.1146584.

Öz

Çocuklukta; dinleme, okuma, yazma, düşünme ve eleştiri kültürü edinme süreçlerinde en etkili uyarıcı; dil, edebiyat, sanat ve estetik değeri taşıyan çocuk kitaplarıdır (Şirin, 2007a, s.30). Sever'e (2019a, s.19) göre de çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri, çocuklara "okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak" tır. Buradan yola çıkarak nitelikli çocuk kitaplarının okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmada çok önemli olduğu söylenebilir. Öyle ki her çocuğun bir kitapla karşılaşması/bir bağ kurması gerekir. Ancak her çocuğun her kitapla karşılaşması değil, nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri ile karşılaşması gerekir. Bu bakımdan nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin belirlenmesinde çocuk edebiyatı ilkeleri dikkate alınmalıdır. Bu doğrultuda da bu çalışmanın temel amacı, çağdaş çocuk edebiyatı yazarlarımızdan biri olan Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının çocuk edebiyatı ilkelerine göre incelenmesidir. Çalışma, Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının çocuk edebiyatı ilkelerini ele alan çalışmalar içerisinde kapsamlı bir çalışma olması sebebiyle önemlidir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden tarama niteliğinde betimsel bir araştırmadır. Araştırma verilerinin analizinde de nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analizden yararlanılmıştır. Çalışmada nitel veri toplama araçlarından doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ise eserdeki birkaç husus dışında eserin çocuk edebiyatı ilkelerine uygun olduğu ve eserin çocuk edebiyatı açısından yararlanması gereken nitelikli ürünler arasında yer aldığı saptanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda ise birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Çocuk edebiyatı, çocuk romanı, çocuk edebiyatı ilkeleri, Behiç Ak, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği

Examination of Behiç Ak's children novel named "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" in terms of the main principles of children's literature

Abstract

In childhood; the most effective stimulus in the processes of listening, reading, writing, thinking and acquiring a critical culture; are children's books that have language, literature, art and aesthetic value (Şirin, 2007a, p.30). According to Sever (2019a, p.19), one of the most basic functions of children's literature is to "gaining a love and habit of reading" in children. From this point of view, it can be said that qualified children's books are very important in gaining the love and habit of reading. So much

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Sakarya, Türkiye), mehmetoz@sakarya.edu.tr , ORCID ID: 0000-0002-5838-0304 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 21.06.2022-kabul tarihi: 20.07.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1146584]

² YL Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, Türkçe Eğitimi ABD (Sakarya, Türkiye), nazmiye.bekari@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9940-0749

so that every child should encounter a book/establish a bond. However, not every child should encounter every book, but qualified children's literature products. In this respect, the principles of children's literature should be taken into account in the determination of qualified children's literature products. In this direction, the main purpose of this study is to analyze the children's novel of Behiç Ak, one of our contemporary children's literature writers, named "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!", according to the principles of children's literature. The study is important because it is a comprehensive study among the studies that deal with the principles of children's literature in Behiç Ak's children's novel "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!". This study is a descriptive research in the nature of screening, one of the qualitative research methods. In the analysis of the research data, descriptive analysis, one of the qualitative data analysis methods, was used. Document analysis, one of the qualitative data collection tools, was used in the study. As a result of the research, it has been determined that apart from a few issues in the work, the work is in accordance with the principles of children's literature and the work is among the qualified products that should be benefited from in terms of children's literature. In line with the findings, some suggestions were made.

Keywords: Children's literature, children's novel, principles of children's literature, Behiç Ak, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!

Giriş

Çocuk edebiyatı, Şirin'in (2007a, s.16) de ifade ettiği üzere çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın bir biçimde ortaya koyan; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır.

Öyle ki farklı dünyaya, derinliğe ve zenginliğe merdiven olan kitap; her basamakta çocuğun keşfetmesini, anlamasını, yorumlamasını, zevk almasını ve iç dünyasının zenginleşmesini sağlar (Kaya, 2014, s.608). Aynı çalışmasında Kaya, bu zevkin çocuğa pozitif tutum aşladığını ve okuma ile kitabın daha çok değer kazandığını ifade eder ve bu durumun da okuma alışkanlığı sürecinde çok önemli bir basamak olduğunu dile getirir. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere kitaplar, çocuklar için çok önemli olmakla birlikte onlara birçok katkıda da bulunur. Öyle ki her çocuğun bir kitapla karşılaşması/bir bağ kurması gerekir. Ancak her çocuğun her kitapla karşılaşması değil, nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri ile karşılaşması gerekir. Bu bakımdan nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin belirlenmesinde çocuk edebiyatı ilkeleri dikkate alınmalıdır.

Nitekim çocuk edebiyatı, ülkemizde yeni yeni önem kazanmaya başlayan bir alan olmakla birlikte bu alanın öneminin farkına varılmasıyla çocuk edebiyatı yazar ve çizerlerinin sayısında bir artış olduğu görülmektedir. Bu bakımdan çocuğa ve çocuk edebiyatına oldukça önem veren, işini titizlikle yapan, nitelikli ürünler ortaya koyan, üretken ve önemli başarılarla imza atan yazarlardan birisinin de Behiç Ak olduğu söylenebilir.

Bu duruma paralel olarak ilgili alanyazın incelendiğinde de yazarın çocuk romanlarının "söz varlığı ve okunabilirlik (Ziya, 2019)", "yapısal ve eğitsel ilkeler (Duran, 2019)", "erdemler ve karakter güçler (Altuntaş, 2019)", "değerler eğitimi ve Türkçe öğretimine katkısı (Başar, 2019)" ve "muhteva (Alkan, 2019)" olmak üzere çeşitli açılardan birçok araştırmaya çalışma konusu olduğu görülmektedir. Bu çalışma ise Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının çocuk edebiyatı ilkelerini ele alan çalışmalar içerisinde kapsamlı ve diğer çalışmaları tamamlayıcı bir çalışma olması sebebiyle

önemlidir. Çalışma ile nitelikli çocuk kitaplarının gerek eğitimcilere gerekse anne ve babalara tanıtılmasında ve seçilmesinde katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı ve alt problemler

Bu çalışmanın temel amacı, çağdaş çocuk edebiyatı yazarlarımızdan biri olan Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının çocuk edebiyatı ilkelerine göre (boyut, kapak tasarımı, kâğıt kalitesi ve cilt tasarımı, sayfa ve yazı tasarımı, metin tasarımı, resimleme; kurgu/kurulum, konu, ana düşünce, yardımcı düşünceler, kahramanlar, mekân/çevre, değerler; dil ve anlatım) incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ise şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanı, "dış yapı özellikleri" bakımından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?
2. Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanı, "iç yapı özellikleri" bakımından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?
3. Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanı, "dil ve anlatım özellikleri" bakımından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?

Araştırmanın yöntemi

Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının, çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden tarama niteliğinde betimsel bir araştırmadır. Karasar' a (2020, s.109) göre; taramada araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.

Çalışma grubu

Nitel bir çalışma olan bu araştırmanın çalışma grubunu, nitelikli bir çocuk edebiyatı ürünü olduğu düşünülen, Behiç Ak'ın hem yazar hem de çizer görevini üstlendiği, toplam 104 sayfadan oluşan, Günışığı Kitaplığı tarafından Şubat 2020'de 31. baskısı yapılan, 9-12 yaş ve üzerindeki çocuklara seslenen "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanı oluşturmaktadır.

Verilerin toplanması ve analizi

Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının, çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, nitel veri toplama araçlarından doküman incelemesi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2016, s.189), doküman incelemesini "araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi" şeklinde ifade eder.

Araştırma verilerinin analizinde de nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analizden yararlanılmıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir; elde edilen bulgular, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239).

Çocuk edebiyatının temel öğelerinin neler olduğu konusunda ise ilgili alanyazındaki çalışmalar (Güleryüz, 2013; Oğuzkan, 2013; Sever, 2019a; Sever, 2019b; Sınar, 2007; Şimşek, 2018; Temizyürek,

Şahbaz ve Gürel, 2016) incelenerek çocuk kitaplarının taşıması gereken özellikler tespit edilmiştir. Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı eseri, bu çalışmalarda ortak olarak yer alan çocuk edebiyatı temel öğelerine göre (boyut, kapak tasarımı, kâğıt kalitesi ve cilt tasarımı, sayfa ve yazı tasarımı, metin tasarımı, resimleme; kurgu/kurulum, konu, ana düşünce, yardımcı düşünceler, kahramanlar, mekân/çevre, değerler; dil ve anlatım) incelenmiş ve eserin bu öğelere uygun özellikler taşıyıp taşımadığı değerlendirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda eser 2 kere okunmuş, okumalar esnasında notlar tutulmuş ve sonrasında bu notlar düzenlenerek yazıya geçirilmiştir.

Bulgular

"Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanındaki dış yapı özelliklerine ilişkin bulgular

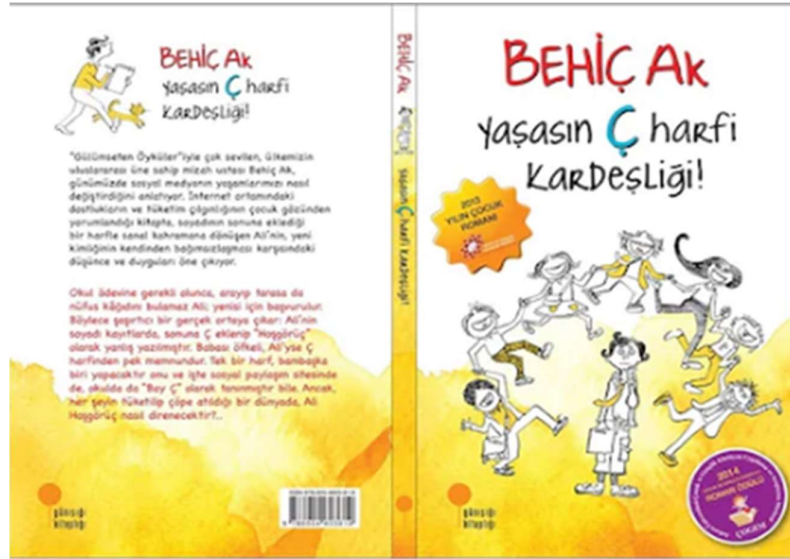
1.Boyut

Kitapların hacim ve ağırlık bakımından kolayca taşınmaya ve kullanmaya elverişli biçimde olması gerekir (Temizyürek ve diğerleri, 2016, s.31). Ayrıca Oğuzkan'ın (2013, s.367) da ifade ettiği üzere çocuklar, değişik büyüklükteki kitapları karıştırmaktan ve okumaktan hoşlanırlar.

Nitekim bu kitapta çocuk edebiyatı ürünleri için klasik bir boyutun tercih edildiği görülmektedir. Kitabın ebatı 12x18 cm'dir. Bu durum olumsuz olmamakla birlikte çocuklara yönelik olarak daha dikkat çekici boyutların kullanılabilmesi de aşikârdır. Kitap, ithal kitap kâğıdına basıldığı ve 104 sayfa olduğu için hafiftir ve kitabın boyutu da çocukların rahatlıkla taşıyabileceği özelliktedir.

2.Kapak tasarımı

Kitabın kapak tasarımında kullanılan resimler, kitabın içeriği ile ilgili çocuğa ipucu vermeli; çocukta ilgi ve heyecan uyandırmalıdır. Ayrıca çocuk kitaplarında karton kapak kullanılmalı; kapak, ön yüzündeki yazı ve resimleri, açık ve belirgin bir şekilde yansıtabilecek nitelikte olmalıdır (Şimşek, 2018, s.92).

Resim 1: İncelenen eserin ön ve arka kapağı

Kitabın kapağında, romanın başkahramanı Ali ile arkadaşlarının resmedildiği görülmektedir. Görselde, Ali'nin arkadaşlarının mutlu bir şekilde ele ele tutuştuğu ve Ali'nin ise olanlar karşısında hayretler içerisinde kaldığı yansıtılmaktadır. Öyle ki kapağın görseli, kitabın içeriği ile ilgili çocuklarda merak uyandırıcı niteliktedir. Kapakta yazarın ismi; sayfanın en üstünde, kırmızı renk ve büyük harfler ile yer almaktadır. Yazarın isminin altında ise kitap ismine yer verildiği; kitap isminin küçük-büyük harflerden oluştuğu ve siyah renkle yazıldığı görülmektedir. Bu durum, daha büyük harflerle ve daha büyük puntolarla yazılması gereken kitap isminin önüne, yazarın isminin geçtiğini göstermektedir. Ancak bu durum doğru değildir. Yazarın ismi elbette ki kitabın üzerinde yer almalıdır fakat kitabın isminden daha fazla öne çıkarılmamalıdır. Kitap isminde yer alan "Ç" harfi ise (kitap ismindeki diğer harflere nazaran) daha büyük bir punto ve mavi renk kullanılarak yazılmıştır. Bu durum da çocuklarda "Ç" harfi ile ilgili merak uyandıracak niteliktedir. Ayrıca kapak tasarımında kullanılan yazı stilleri ile harflerde yapılan renklendirmeler dikkati çekmekle birlikte kapağa canlılık kazandırmıştır. Kitap kapağının sol alt köşesinde yayınevinin adı ve amblemi, sağ alt köşesinde dikey olarak baskı sayısı bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca ön kapakta kitabın aldığı ödüllere de yer verilmiştir.

Bununla birlikte kitabın arka kapağının ve sırt kısmının da değerlendirildiği görülmektedir. Arka kapakta romanın başkahramanı Ali ile kedisinin yer aldığı bir görsel bulunmakta ve görselde beyaz ile sarı renklerin tercih edildiği dikkati çekmektedir. Bu görselde yer alan kedi resmi ise Behiç Ak'ın kedileri çok sevmesinden kaynaklanmaktadır. Yine arka kapakta, kırmızı renkte ve büyük harflerle yazarın ismi ve onun altında kitabın ismi yer almakta; kitaba yönelik merak uyandıracak kısa bir paragrafa da yer verilmektedir. Ayrıca kitabın sol alt köşesine yayınevinin adı yazılmış, sağ alt köşesine ISBN numarası verilmiş ve kitabın ortasına bir barkod yapıştırılmıştır.

Kitabın sırt kısmı ise sarı ve beyaz kısımlara ayrılarak sarı kısımda kitabın adı, başkahramanın görseli ve Günışığı Kitaplığı'nın amblemi; beyaz kısımda ise yazarın adına yer verilmiştir. Bunlara ek olarak ön ve arka kapağın iç kısımlarına bakıldığında sarı bir renk kullanılarak, ön ve arka kapakların iç kısımlarının da değerlendirildiği görülmektedir. Bu durum da kitabın kalitesini arttırmakla birlikte çocukların da ilgisini çekecek niteliktedir.

Fakat kitabın ne ön kapağında ne de arka kapağında kitabın hangi yaş grubuna göre olduğu, kitabın türünün, kitabı resimleyen ve kitabın editörünün de belirtilmediği (Kitap türüne, kitabı resimleyene ve kitabın editörüne kitap künyesinin yer aldığı iç sayfada değinilmektedir.) dikkati çekmektedir. Bu durumun kitap için bir eksiklik olduğu ifade edilebilir.

3. Kâğıt kalitesi ve cilt tasarımı

Temizyürek ve diğerleri (2016, s.32) çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın birinci hamur, mat renkli ve çok parlak olmayan türden olması gerektiğini ve ikinci hamur kâğıdın da kaliteli olanlarının kullanılabilceğini belirtmiştir.

Şimşek (2018, s.93) ise iyi bir cildin çocukların kitabı uzun süre kullanabilmelerini sağladığını ve kitapların üç türlü ciltlenme şekline birisinin de "kitap formlarının tutkallama tekniği ile bir araya getirilerek ciltlenmesi" olduğunu ifade etmiştir.

Nitekim kitapta, ithal kitap kâğıdı ya da II. hamur denilen gözü yormayacak mat (sarımtırak) ve mürekkebi dağıtmayacak kalınlıkta bir kâğıt kullanılmıştır. Ayrıca kitap içerisindeki yazı ve görsellerin de arka sayfaya yansımadağı görülmüştür.

Kitabın cilt kalitesine bakıldığında ise kapak, parlak ve canlı olarak resmedilmiş; beyaz bir karton kapak kullanılmış ve kitabın sayfaları, ön ve arka kapak ile birlikte tutkallanmıştır. Bununla birlikte kitabın kapağı ciltsiz olduğu ve karton kapak kullanıldığı için de kitap, sert olmamakla birlikte ağır değildir. Bu olumlu bir özellik olmakla birlikte bazı olumsuzlukları da beraberinde getirebilmektedir. Öyle ki kitap sert olmadığı için zaman içerisindeki deformelere daha dirençsiz olabilecektir. Ancak bunun yanında da hafif olması sebebi ile kolay taşınabilir bir kitaptır.

4.Sayfa ve yazı tasarımı

Kitabın sayfa tasarımı; metin ve resimlerin sayfa üzerine yerleştirilirken sayfanın alt-üst, sol-sağ kenar ve satırlar arası boşluklarının gerektiğinde kenarına not alınabilir genişlikte tasarlanması gerekmektedir (Şimşek, 2018, s.93).

Yazı tasarımı hususunda ise Şimşek (2018, s.94), ilköğretim 4. sınıf ve sonrası için hazırlanan kitaplarda (9-12 yaş ve üzeri) 10-12 puntoluk harflerin kullanılmasının uygun olduğunu belirtmiştir.

İncelenen eserin hedef kitlesinin 9-12 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Ön kapakta yer alan yazarın ismi 40 puntoluk harflerle, eserin ismi 27,5 puntoluk harflerle, eserin isminde yer alan "Ç" harfi 42,5 puntoluk harflerle "Joyful Juliana Regular" yazı stili kullanılarak yazılmıştır. Arka kapakta verilen bilgiler ise "Mormingtype (Bold)" ile yazılmıştır. Metin, 10 puntoluk harflerle "Garamond DT (Roman)" yazı stili kullanılarak, başlıklar ise "Joyful Juliana Regular" yazı stili ile 12 puntoluk harfler kullanılarak yazılmıştır. Ayrıca bazı sayfalarda da çocukların dikkatini ve ilgisini canlı tutmak amacıyla farklı yazı stilleriyle birlikte farklı punto büyüklüğünün de kullanıldığı görülmektedir.

Bununla birlikte sayfalardaki sağ ve sol kenar boşlukları 1.5 cm, üst boşluk 1.8 cm, alt boşluk 2.3 cm; satır aralarının normal aralıklı olduğu ve metnin tek sütun hâlinde düzenlendiği görülmektedir. Kitapta bir sayfanın satır uzunluğunun da hitap ettiği gruba uygun olacak şekilde 9 cm olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda metin içerisinde paragrafların da kısa tutulduğu; en uzun paragrafın 5-12 kısa cümleden oluştuğu ve başlıklar ile metnin arasında da yeterli boşluğun bırakıldığı gözükmektedir. Öyle ki bütün bu faktörlerin metnin okunmasını kolaylaştırdığı söylenebilmektedir.

5.Metin tasarımı

Çocuk kitaplarında resimler; metnin üstünde, sayfanın üst kısmında veya metnin altına gelecek şekilde yerleştirilir. Bazı kitaplarda resim bir sayfada, metin bir sayfada birbirleriyle karşılıklı olacak şekilde tasarlanır. Bazı kitaplarda da metin ve resim iç içedir (Şimşek, 2018, s.90).

Bu hususta kitabın içerisinde yer alan resimler, metin tasarımı açısından incelendiğinde; resim bir sayfada, metin bir sayfada birbirleriyle karşılıklı olacak şekilde tasarlanmıştır. Ancak kitabın içerisindeki bazı resimlerin yeri, o sayfada anlatılanlarla uygunluk göstermemektedir. Resimlerin ya bir sonraki sayfada ya da bir önceki sayfada verildiği dikkati çekmektedir. Örneğin içerik ile resim uyumu gözetildiğinde; sayfa 56, 94 ve 104'te yer alan resimlerin ön sayfalarda; sayfa 11, 28 ve 97'de yer alan resimlerin arka sayfalarda olması gerekmektedir.

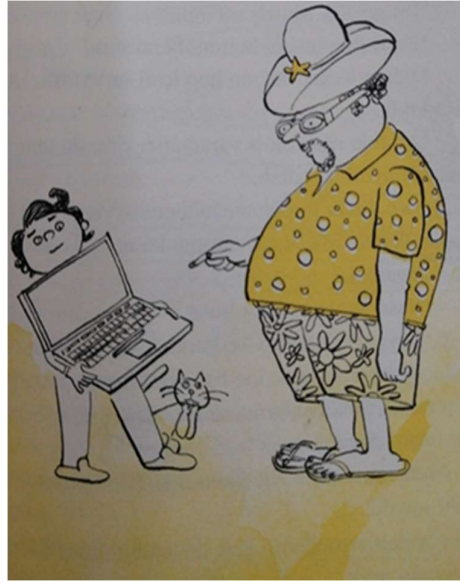
6.Resimleme

Çocuk kitaplarındaki resimler; konuyu destekleyici, metindeki betimlemelere uygun, çocukların hayal güçlerini geliştirici olmalıdır (Güleryüz, 2013, s.264). Kahramanların fiziksel portreleri ise metinde

yansıtılan kişilik özelliklerine uygun olarak çizilmeli; resimler, kahramanların başat özelliklerini (şişman, zayıf, uzun saçlı, kısa boylu, sinirli, uysal vb.), yaşadıkları ruhsal durumları çocuklara aktarabilmelidir (Sever, 2019a, s.198). Yaş düzeylerine göre metin-resim oranları da şu şekildedir: 2-7 yaş için kitabın 1/4'ü yazı, 3/4'ü resim; 7-9 yaş için 2/4'ü yazı, 2/4'ü resim; 9-12 yaş ve üstü için 3/4'ü yazı, 1/4'ü resimdir (Şimşek, 2018, s.87).

Eser 12 bölümden oluşmakta ve "Ali'nin Rüyasındaki Evler" bölümü dışında, her bölümde resim olmak üzere 104 sayfalık bu kitapta, toplamda 12 adet resim bulunmaktadır. Ancak 9-12 yaş ve üzeri çocuklara seslenen kitapların 1/4'ünde resim olması sebebiyle bu kitabın görseller açısından biraz eksik kaldığı söylenebilir. Buna nazaran gerek kapakta gerekse kitabın içerisinde resimlenen görsellerin kitap içerisinde anlatılanları somutlaştırdığı; çocuğun ön bilgilerini harekete geçirecek, gelişen olaylara yönelik tahmin yaptırabilecek nitelikte olduğu dikkati çekmektedir. Bunların yanı sıra resimlerde kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun olarak çizilmiş; resimler kahramanların başat özelliklerini, yaşadıkları ruhsal durumları aktarmıştır. Fakat eserin birkaç yerinde (s.35, s.45, s.56, s.62, s.78) kitapta verilen görsellerle metnin tam olarak örtüşmediği durumlarla da karşılaşmıştır.

Örneğin sayfa 35'te yer alan görselde roman kahramanı Ali ile amcası Sedat Bey yer almaktadır. Romanın bu bölümünde Sedat Bey şu cümlelerle betimlenmektedir: "... sırtında parlak mavi puanlı bir gömlek... altın çerçeveli bir gözlük takmıştı (s.33)." Görsele bakıldığında Sedat Bey'in gömleğinin sarı olduğu, gözlüğünün ise renklendirilmediği görülmektedir. Yine Ali'nin üzerinde "blucin pantolonu" olduğu söylenilirken, pantolonun renklendirilmediği ve kolunda saat olduğu ifade edilirken, görselde saatin de görülmediği dikkati çekmektedir. Bu durum da göstermektedir ki bu görselde kahramanın başat özellikleri resme yansıtılmamıştır.

Resim 2: İncelenen eserde sayfa 35'teki görsel

Sayfa 45'te yer alan görsel, Ali'nin dedesi Musa Bey'in çamaşır makinesinin 70. yılının kutlamasına aittir. Burada Musa Bey, sandalyenin üzerine çıkıp şiir okumaktadır ancak şiir okuduğu esnada oğlu Sedat Bey olmamasına rağmen, Sedat Bey daha sonra gelir, resimde oğlu Sedat Bey'in de çizimi yapılmıştır.

Resim 3: İncelenen eserde sayfa 45'teki görsel

Sayfa 56'da yer alan görselde, Ali'nin bilgisayarını almak için tek başına dedesinin evine gittiği ancak dedesinin bilgisayarını kaybettiği bölümün görseli yer almaktadır. Ancak burada da Ali'nin annesi Ayla Hanım ile babası Rıza Bey'in olmamasına rağmen onların da çiziminin yapıldığı görülmektedir.

Resim 4: İncelenen eserde sayfa 56'daki görsel

Sayfa 62'de yer alan görselde, Ali'nin arkadaşları ve öğretmeni ile sınıfta olduğu görülmektedir. Ancak bu görselde, "Ç" harfi ile Ali'yi fark ettikten sonra hep Ali'nin yanında yer alan Sevinç'in çizimi yapılmamıştır.

Resim 5: İncelenen eserde sayfa 62'deki görsel

Sayfa 78'de yer alan görselde, Ümitsu'nun ayağında sandalet olduğu söylenilmekte ancak ayağında normal bir ayakkabı olduğu görülmektedir. Ayrıca üzerinde Sedat Bey'in bir kere giyip, çöpe atmış olduğu kıyafetlerinden biri olan mavi puanlı gömlek vardır ve yine sarı renkle renklendirilmiştir; biraz bol bir görünümü ise sağlamıştır.

Resim 6: İncelenen eserde sayfa 78'deki görsel

Ayrıca sayfa 11, 14, 45, 56 ve 97'de yer alan görsellerde annenin çizimlerinin de farklılık gösterdiği görülmektedir.

Bunlara nazaran sayfa 11'de yer alan görselde Rıza Bey'in umursamaz tavrı; sayfa 14'te yer alan görselde Ali'nin, annesi ile röportaj yaparken annesinin verdiği cevaplar karşısında kendisi ile kedisinin şaşkın

bakışları, annesinin hararetle bir şekilde konuşması; sayfa 21'de yer alan görselde nüfus müdürünün şişman parmağının gösterilmesi, Rıza Bey'in sinirli ve Ali'nin mutlu hâli, sayfa 28'de yer alan görselde Ali'nin Sevinç tarafından fark edilmemesinin verdiği üzüntü; sayfa 35'te amcasının söyledikleri karşısında şaşırarak Ali ile kedisi; sayfa 45'te yer verilen doğum günü partisinde herkesin neşeli oluşu, Moskova'ya gideceği için kürk giyinen Sedat Bey; sayfa 56'da dedenin bilgisayarı kaybettiği için mahcubiyeti, Ali'nin şaşkınlığı; sayfa 62'de öğretmen ve öğrencilerin gülerken Ali'nin şaşkınlık içinde olması; sayfa 78'de yer alan görselde Ümitsu'nun arabasının içindekiler; sayfa 94'te Ali ile Sevinç'in mutluluğu; sayfa 97'te Ali, kedisi ve arkadaşlarının mutluluğu, anne ve babasının şaşkınlığı olmak üzere metinle uyumlu bir şekilde resmedildiği görülmektedir. Öyle ki bu resimlerde kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun olarak çizilmiş; resimler, kahramanların başat özelliklerini ve yaşadıkları ruhsal durumları aktarmıştır.

Nitekim Ak'ın yazılı olarak sunduğu romanı görsel olarak da zenginleştirebildiği görülebilmektedir. Öyle ki yazarın içeriğe verdiği önem kadar çizgilerine de önem verdiği açıkça ortadadır.

Resim 7: İncelenen eserde sayfa 21'deki görsel

Resim 8: İncelenen eserde sayfa 28'deki görsel

“Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!” adlı çocuk romanındaki iç yapı özelliklerine ilişkin bulgular

1.Kurgu/kurulum

İyi bir olay örgüsü çocukların kendilerini de o olayın içinde hissetmelerine, olaylar meydana gelirken heyecanın tadına varmalarına ve mutlu sona izin verir (Sınar, 2007, s.82). Bununla birlikte Şimşek (2018, s.105) de 2-7 ve 7-9 yaş gelişim düzeyindeki çocuklar için hazırlanan çocuk kitaplarında olayların neden-sonuç ilişkisi ile gelişmesi gerektiğini ve kurguda geri dönüşlere yer verilmemesi gerektiğini belirtir.

Eserdeki olay örgüsü incelendiğinde ise olayların kronolojik bir şekilde devam ettiği görülmektedir. Bununla birlikte eserde çocuklarda merak uyandıracak, onların ilgisini canlı tutacak sürekli bir hareketin olduğu ve sonunda umut aşılacak olaylar dizisi sergilenmektedir.

Eserin olay örgüsü ise şu şekilde özetlenebilir:

Ali, 5. sınıf öğrencisidir ve dönem ödevi için cevap vermekten çok soru sormaya istekli olduğundan aile üyeleri ile "söyleşi" yapmaya karar verir. Ali'nin babası Rıza Bey'de bitip tükenmek bilmeyen konuşma isteği vardır ve adeta üstlerine kâğıtlar yapıştırarak evdeki eşyaları da konuşturur; ayda bir yemek yapma krizine girer ve mutfağı savaş alanına çevirir. Ancak Rıza Bey'in son zamanlarda keyfi kaçuktur ve içinden ne yemek yapmak gelir ne de duvarlara, eşyalara kâğıt yapıştırmak. Rıza Bey; evdeyken, özellikle de rüzgârlı havalarda, kulak çınlaması yaşar ve doktor doktor dolaşmasına rağmen tedavi olamaz. Bu yüzden oğlu Ali'nin nüfus kâğıdının kaybolduğunu söylemesine bile aldırmaz etmez; nasıl olsa bir yerlerden çıkar diye düşünür.

Ali'nin annesi Ayla Hanım ise suskun, sorulmadıkça ağzını açmayan birisidir. Ali, söyleşi yapmaya ilk olarak annesi Ayla Hanım ile başlar ve suskun Ayla Hanım gider, yerine bambaşka biri gelir; Ayla Hanım, sorulan her soruya büyük bir keyifle cevap verir. Rıza Bey de bu esnada Ali'nin sorduğu sorulardan hareketle onun neler gözlemlediğini hayretler içerisinde dinler. O gün Ali annesine, "Bahçedeki turp tarlasına neden gazoz şişeleri gömüyorsun?" diye sorduğunda annesinin "Rüzgâr esince şişelerin ağzından ıslık sesine benzer bir ses çıkıyor. Bu ses köstebekleri kaçırıyor." demesi üzerine Rıza Bey de kulak çınlamasının sebebinin öğrenir. Bu duruma çok sevinen Rıza Bey, ödevini daha kolay yapması için eski dizüstü bilgisayarını Ali'ye hediye eder ve Ali de mutluluktan havalara uçar.

Ali, ödevini babasının hediye ettiği dizüstü bilgisayarla yazmaya başlar ve Ali; Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinde fazla zaman harcadığı için ödevi biraz yavaşlar. Yine de ödevinin sonuna yaklaşır; sadece amcası ve dedesi ile söyleşi yapacaktır. Ali, ödevinin kapağındaysa nüfus kâğıdının fotoğrafını kullanmak ister. Ancak haftalardır aramasına rağmen nüfus kâğıdını bir türlü bulamaz ve babasını zar zor ikna edip nüfus kâğıdını yenilemek için birlikte nüfus dairesinin yolunu tutarlar.

Nüfus dairesine girer girmez nüfus memuru Ali'yi tanır. Rıza Bey, bu duruma çok şaşırır ama Ali, sosyal medyada ailesi ile ilgili hemen hemen her şeyi paylaştığı için nüfus memuru da aile ile ilgili birçok şeyi bilir. Nüfus dairesine de Ali'nin nüfus kâğıdını yenilemek için gittiklerini bilir. Ancak bir problem vardır; Ali'nin soyadı "Hoşgörü", nüfus dairesinde "Hoşgörücü" olarak kayıtlıdır. Bu durumun düzeltilmesi için de mahkemeye başvuru yapmaları gerekmektedir. Rıza Bey, mahkemeye başvurmak için dilekçe yazarken Ali soyadının değiştirilmemesini istediğini söyler. Ali; yaşı, gözleri, kişiliği, hayata bakışı ile herkesten farklı ve özel olduğunu dile getirerek soyadının da farklı olmasının doğal olduğunu düşünür. Rıza Bey, bu durumu kabullenemese de Ali'yi ikna edemez ve burnundan soluyarak dilekçeyi yırtıp çöpe atar.

Ali, çok mutludur ve eve döner dönmez Facebook sayfasındaki ismini "Ali Hoşgörücü" olarak değiştirir. "Ç" harfi, kısa sürede Facebook'un "en çok fıkurdatlanlar" listesine girer ve sanal âlemde ciddi bir yarılmaya neden olur. Küçük bir "Ç" harfi Ali'nin hayatına renk katar; soyadı "Hoşgörü"yken kimse onu "Ali Hoşgörü" diye çağırılmaz ama şimdi herkes ona, soylu biriyimş gibi, iki isimle hitap eder. Ali artık dişlerini sabah, öğlen ve akşam fırçalar; baston yutmuş gibi dimdik yürür; ayakkabılarını her gün boyar; ütüsüz pantolonla asla dışarıya çıkmaz; sürekli ceketle dolaşır; bazı insanlara "siz" diye hitap eder; en çok "Haklı olabilirsiniz ama ben sizin gibi düşünmüyorum." cümlesini kurar; artık o, kimseye ihtiyacı olmayan, yalnız ve başarılı bir insandır.

Ali'nin son zamanlarda en beğendiği kişi ise Sevinç'tir ancak Sevinç, henüz onu doğru dürüst fark etmemiştir. Ali'nin aklına ödevinden alacağı yüksek not sayesinde görünür olabilme düşüncesi ile

internet ortamında, "Ç Harfi Kardeşliği" başlığında bir grup kurma fikri gelir. Ali, planını hızlıca hayata geçirir ve bir hafta içinde adının sonu "Ç" ile biten beş kişi gruba üye olur; hepsinin adı Sevinç'tir ama hiçbiri Ali'nin sınıfındaki Sevinç değildir; Ali, "Amma da Sevinç varmış dünyada!" diye düşünür.

Birkaç hafta içinde herkes yeni durumu kabullenir, sular durulur gibi olur ancak amcası Sedat Bey ve dedesi Musa Bey'in aileye yeni katılan "Ç" harfinden haberi yoktur. Ailede Sedat Bey'in etkisi büyük olduğu için Ali, Facebook sayfasına, "Pazar günü dedemlerdeki toplantıya gitmeden evvel amcamla konuşmalıyım." diye yazar. Ali'nin amcası Sedat Bey; bir giydiğini bir daha giymeyen, sürekli ev değiştiren, kapı ziline yazılan ismini bile sürekli değiştiren garip bir adamdır. Zaten Sedat Bey'in mesleği de en az kendisi kadar gariptir. Ali'nin bile mesleğini tam olarak anlayamadığı amcası ürünlerin daha kısa ömürlü olması için çalışan bir "ömür törpüleme mühendisi"dir. Hatta eşyaların ne kadar ömrü kaldığını gösteren bir gözlüğü de vardır.

Ali, amcasını arar ve pazar günü dedesinin çamaşır makinesinin doğum gününü kutlayacaklarını amcasına hatırlatır. Ali, amcasına "Geçen haftaki maçta çamura bulanmış şortumu götüreceğim." diyerek çamaşır makinesine doğum günü hediyesi de götüreceğini söyler. Sedat Bey, "Ben ne yazık ki öyle bir şey getiremem. Kirlilerimi çamaşır makinesine değil, çöpe atıyorum." diye homurdanır ve telefonu kapatır. Bir sürprizle karşılaşmamak için amcasına "Ç" harfini anlatması gerektiği düşünen Ali bir anda yerinden fırlar, koşarak karşıya geçer ve 49 numaralı otobüse atlayıverir. Amcası Sedat Bey, aynı evde bir yıldan fazla oturmadığı için Ali güç bela amcasının oturduğu yeni siteyi bulur. Amcasının zinde "FENA HÂLDE CANI SIKILAN ADAM" yazılıdır ve Sedat Bey, üstünde iri çiçekli, renkli bir şort; başında kovboy şapkası, sırtında parlak puanlı bir gömlek ve mor ışıltılar çıkaran altın çerçeveli bir gözlükle Ali'yi kapıda bekler. Ali nefes nefese, "Gözleriniz bozuldu galiba?" diye sorar ve amcası "Ah, bu bildiğin türde bir gözlük değil. Meslek icabı takıyorum." diye yanıtlar. Ali, amcasıyla sıkı bir söyleşi yapmak için bilgisayarını çantasından çıkarır; salondaki masanın üzerine yerleştirir ve amcası "Yazdıklarını yedek belleğe aktarmakta çok acele etmelisin. Çünkü bilgisayarının bir haftalık ömrü kalmış." der. Amcası Sedat Bey'e ağlar gibi bakarak "Nerden biliyorsunuz?" diye soran Ali'ye amcası, "Gözlüğüm. Bütün ürünlerin kaç günlük ömrü kaldığını gösteriyor." şeklinde cevap verir. Sedat Bey, malların ömrünü kısaltma konusunda bir uzman olduğunu söyler ve "Dayanıklılıklarını azaltarak... Ya da bilgisayar, yazıcı gibi aletlerin içine bazı gizli programlar yerleştirerek. Ama bunlar meslek sırrıdır. Kimseyle paylaşamam. Seninle bile." diyerek hem bunu nasıl yaptığından hem de mesleğinin gerekliliğinden bahseder. Ali amcasıyla konuşunca biraz hayal kırıklığına uğrar ve amcasına teşekkür edip kapıya yöneldiği son anda ismine yeni eklenen "Ç" harfinden amcasına bahseder; amcası "Hoşgörüş soyadını çok sevdim." diyerek kahkaha atar. Amcasıyla isim konusunda fikir birliği içinde olmasına sevinen Ali, eve gidince işi garantiye almak için kendi bilgisayarındaki bilgileri babasının bilgisayarının yedek belleğine aktarır.

Pazar günü Ali ve ailesi, dedesi Musa Bey'in çamaşır makinesinin yetmişinci doğum günü partisi için dedesinin evine giderler. Amcası gibi Ali'nin dedesi de ilginç bir insandır; bir dediği bir dediğini tutmaz; ona göre canlıların taşı, cansızların yaşı önemlidir. O gün, çamaşır makinesinin doğum gününü büyük bir keyifle kutlarlar; Rıza Bey, kendi eliyle özene bezene yazdığı bir yazıyı çamaşır makinesinin arkasına asar; Musa Bey, yüz yıllık olduğunu iddia ettiği Thonet sandalyesinin üzerine çıkıp kendi yazdığı şiiri okur. Sonrasında Ali, dedesi ile söyleşiye başlar; Musa Bey tam konuşmasını ballandırırken de içeriye binbir özürle oğlu Sedat Bey girer; hayretle çamaşır makinesini inceler ve "Bu çöp hâlen çalışıyor ha!" diye bağırır. Sedat Bey, pişkin pişkin sırtarak babasına bu anlamlı günün anısına bir hediye paketi verir; paketin içerisinden en akıllısından bir cep telefonu çıkar. "Bu alelade bir telefon değil. İçinde son derece gelişmiş bir yol bulucu var. Buna sahip olan asla kaybolmaz. Son model!" diye böbürlenir. Ali, dedesiyle

söyleyişe devam etmek ister ancak tam o sırada hiç beklenmedik bir şey olur ve bilgisayarının ekranı aniden kararır. Ali, "İyi ki bilgilerimi evdeki yedek belleğe kaydettim. Yoksa bütün çalışmalarım uçup gidecekti." diye mırıldanır. Ali ve ailesi dedesinden tam çıkarken ise dedesi, Ali'nin bilgisayarını eline alır ve onu bozuk elektronik eşyaları tamir eden şahane tamircisine götürceğini söyler. Ancak eve vardıklarında kötü bir sürpriz daha onları bekler; yedek bellek de çalışmaz, nasıl olduysa o da bozulur.

Ertesi gün belleği tamir ettirebilmek için telaşla en yakın bilgisayar tamircisine giderler ancak belleğin tamir edilemeyeceğini öğrenirler. Ali ne yapacağını şaşırır, günlerdir yaptığı çalışma bir anda çöpe gider ve "Sevinç, çok akıllı." diye düşünür; son gördüğünde ödevini kurşun kalemle kâğıt üzerine yazarak yapar. Kâğıt bozulmayacağına göre bilgilerin kaybolması da olanaksızdır. Ali, ertesi gün dedesinin bilgisayarını mutlaka tamir ettirecek bir tamirci bulduğu umuduyla koşa koşa dedesine gider ancak dedesi evde yoktur. Ali dedesini arar ve kayıp mı olduğunu sorar; dedesi sadece biraz yolu bulmakta zorlandığını söyleyerek "Bu yol bulucu alet kafamı karıştırdı. İlk defa kullanıyorum. Haritayı izleyeyim derken oradan oraya savruldu. Hiç bilmediğim bir yerdeyim. Bu aletler yol bulmayı değil, kaybolmayı kolaylaştırıyorlar galiba." der. Ali aklında kaldığı kadarıyla dedesine onun yöntemiyle, "dedece", yolu tarif eder ve dedesi yarım saat sonra evine döner ancak Ali'nin bilgisayarını elinde yoktur. Ali, heyecanla bilgisayarının tamircide mi olduğunu sorar ancak dedesi hatırlamaz. Ali, dedesinin geldiği yollarda dolaşıp bilgisayarını arar, sorup soruşturur; bakkalların önündeki kaldırımlara bakar ancak bilgisayarının izine rastlayamaz. Kös kös eve döner ve son çare amcasına telefon eder; amcası Sedat Bey, o marka bellekler konusunda uzman olmadığını söyler. Telefonu kapattıktan sonra Ali'nin önüne beyaz bir kâğıt çekmekten başka çaresi kalmaz; söyleşilerden aklında kalanları karalamaya çalışır ve Ali hem ödevinden olur hem de sanal âlemden uzak kalır.

Ali, ertesi gün sınıf öğretmenine durumu nasıl açıklayacağını düşünerek okula gider ve okulun kapısından adımını içeri atar atmaz bütün gözlerin üzerinde olduğunu hisseder. Ali'nin kim olduğunu bile hatırlamayan Sevinç gider, yerine bambaşka biri gelir; "Seninle gurur duyuyoruz." diyerek Ali'ye sarılır ve kırılması zor bir rekoru kırdığını, "Google Arama"da en çok onun isminin tıklanıldığını söyler. Ali'nin tıklanmak umurunda değildir; tam ödevinden bahsedecekken Sevinç, "Ödevi boş ver. Hiçbir ödev o kadar tıklanmaz! İnan bana, bu çok iyi bir şey!" der. Sevinç, Ali'yi sonunda fark eder ancak Ali böyle fark edilmek istemez; hiçbir şey yapmamıştır, sadece tıklanmıştır. Öğretmeni de sınıfa girer girmez Ali'yi kucaklar, tebrik eder ve Facebook'tan gönderdiği ödevine en yüksek notu verdiğini söyler. Öğretmen sınıfta Ali'nin dedesiyle yaptığı söyleşiyi okur ve okumayı tamamladıktan sonra Sevinç, "Yaşasın Ç harfi kardeşliği!" diye bağırır.

Ali, o gece yatakta sağ sola dönüp bir türlü uyuyamaz; "Ödevini kim yazmıştı? Öğretmene kim göndermişti? Bilgisayarını kim çalmıştı? Bilgisayarını çalan hırsız, ödevini tamamlamış olabilir miydi?" diye düşünür. Ali rüyasında ev ev dolaşır durur, bilgisayarını arar ve "Eskiciiiiiiii!" diye bir ses kulaklarını tırmalar. Ali, kan ter içinde uyanır ve rüyasında duyduğu ses gerçek hayatta da devam eder. "... Ayakkabı alırım, gömleek aliriim, kıytaaap alırım; masa, sandalye alırım. Bilgisayar aliriim!" Ali aklındaki soruların cevabını bulmak için pijama ve terliklerle kendini dışarıya atar; eskicinin peşinden koşarak arabanın önüne geçer ve nefes nefese eskiciyi durdurur. Eskicinin ismi Ümitsu'dur ve Ali yaşlarında bir çocuktur. Ümitsu ile Ali kısa sürede kaynaşır; birbirlerini çok merak ederler, akıllarına ilk geleni jet hızıyla birbirlerine sorarlar. Ali, bir ara bilgisayar ile ilgili probleminden Ümitsu'ya bahseder, ona bu konuyu çözmesinde yardımcı olup olamayacağını sorar. Ümitsu güler ve "Bence sen doğru iz üzerindesin. Eğer bilgisayarını bulmak istiyorsan beni takip etmen yeterli." der. Akşamüstü, şehrin gecekondu mahallelerinden birine varırlar ve tepedeki küçük bir kulübeye ulaşırlar. Ali, Ümitsu'nun

evine girer ve diğer bilgisayarlar arasından kendisinininki tanır; heyecanla "Bilgisayarım!" diye bağırır. Ümitsu, küçük yassı bir plakayı Ali'nin bilgisayarından çıkarıp bilgisayarı düzelttiğini ve Ali'nin ödevini tamamladığını söyler.

Bu sırada Rıza Bey, "Ç Harfi Kardeşliği" grubunu eve yemeğe davet etmeye karar verir. Ali, babasının yemek organizasyonu için hazırladığı afişi okulun girişine asar ve "Bay Ç"nin yemeğine katılmak isteyenler uzun bir kuyruk oluşturur. Yemeğe sadece adında veya soyadında "Ç" harfi olanlar davetlidir. Ama adında "Ç" harfi olmayanlar bile adının sonuna "Ç" harfi ekleyip yemeğe katılmak isterler. Rıza Bey'in planladığından daha çok kişi yemeğe gelir. Yemek neşe içinde geçer ve çocuklar, yıllardır okulda birlikte olduklarını ama ilk defa kendi istekleri ile bir araya geldiklerini fark eder. Sadriç, "Böyle bir toplantı yapmak için hepimizin isimimizin sonuna birer "Ç" harfi eklemek zorunda mıydık?" diye sorar. Bu sorunun cevabını bulmaya çalışan çocuklar sırasıyla konuşur ve Ali'ye söz geldiğinde Ali, "Bu baş belası 'Ç' harfinden kurtulmak istiyorum!" diye bağırır. Konuşmaların neticesinde çocuklar hep bir ağızdan "Yaşasın kardeşlik!" diye bağırır ve bir anda "Ç Harfi Kardeşliği"nden vazgeçerler.

Ali, önce nüfus kâğıdındaki "Ç" harfinden kurtulur ve Facebook grubundan ayrılır; artık çocuklar birlikte daha fazla vakit geçirir. Yine bir gün Ali'nin dedesinin evinde çocuklar ve büyüklerle birlikte bir yemek partisi düzenlenir; grubun dağılmasından pişman olmadıklarını anlarlar ve her yıl buluşmak için birbirlerine söz verirler. Yemek bitince ise Sedat Bey çocukları eve bırakmayı teklif eder ve yolda giderlerken önce otomobili bozulur; evine vardığında evinin kapısının kilidi bozulur ve içeri giremez. Sedat Bey, kendisi gibi ömür törpüleme mühendislerine kızarak en yakın otelin yolunu tutar ve roman böyle biter.

2.Konu

Çocuk edebiyatında ele alınan konular, çocuğun ilgi ve gereksinimleriyle ilişkilendirildiği ölçüde önem kazanır (Sever, 2019a, s.119). Sınar'a (2007, s.80) göre de seçilen konuların çocukların kendi hayatlarıyla ilgili olması yerinde olur. Çocuğun kendisini olayın içinde hissedebilmesi için bu gereklidir.

Bu hususta eserin konusu, "sosyal medya ve gerçek dostluk" olarak nitelendirilebilir. Eserde çocuğa, gerçek dostluğun sosyal medya üzerinde kurulan dostluklar olmadığı; birebir yaşantılarla elde edilen dostlukların önemli olduğu Ali ve arkadaşları örneğinden sezdirilerek verilmiştir. Öyle ki Behiç Ak'ın günümüzün önemli sorunlarından biri hâline gelen sosyal medyaya ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerine değinerek, toplumsal sorunlara da duyarsız kalmadığı ve çocuklarda farkındalık oluşturmaya çalıştığı görülmüştür.

Nitekim romanda başkahraman Ali'nin soyadına yanlışlıkla eklenen bir "Ç" harfinin onun hayatına etkisi, sosyal medyanın da gerek Ali'nin bütün yaşantısına gerekse sosyal ilişkilerine nasıl etki ettiği mizahi bir anlatımla gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra seçilen konunun çocuğun gerçek yaşantısında da birebir karşılaşılabileceği ve çocukları eleştirel düşünmeye sevk edecek bir konu olduğu görülebilmektedir.

3.Ana düşünce

Ana düşünce, kitabın yazılmasına neden olan, yazarın okurla paylaşmak istediği temel mesajdır (Temizyürek ve diğerleri, 2016, s.30). Çocuk kitabı bir nasihatname şeklinde kesinlikle düzenlenmemeli, verilecek mesajlar eserin içine yedirilmelidir (Sınar, 2007, s.80). Bu hususta da eserin başkahramanı Ali, soyadının farklı olması sebebiyle oldukça mutluluk duyar. Ancak sonraları işlerin kendi

kontrolünden çıkması sebebi ile kendisini farklı kılacağını düşündüğü "Ç" harfinden kendi rızası ile kurtulmak ister. Ali'nin babası Rıza Bey, oğlu ve arkadaşlarını "Ç" harfinden ve sosyal medyadaki gruplarından vazgeçirmek amacı ile planlar yapsa da Ali ve arkadaşları yaşadıkları olayları değerlendirip "Ç" harfinden ve gruplarından kendi istekleri ile vazgeçerler. Ali ve arkadaşları, onları bir arada tutan şeyin "Ç" harfi olmadığını farkına varırlar ve sosyal medya olmadan birbirlerine daha sıkı bağlanırlar. Nitekim eserin ana düşüncesi, "Çevremiz/Arkadaşlarımız tarafından sevilme veya kabul görmek için sosyal medyadaki grupların veya tıklanma sayılarının bir önemi yoktur. Asıl mühim olan sosyal medyada kurulan arkadaşlıklar değil; birebir yaşanan ve tadına varılan gerçek dostluklardır." şeklinde ifade edilebilir.

4. Yan düşünceler

Ana düşünceye paralel olarak eserde "sosyal medyanın çocuklar üzerindeki etkileri; aile, arkadaşlık ve komşuluk ilişkileri, gerçek dostlukların sanal âlemde olmayışı, doğal yaşama saygı, tüketim, iletişim, değişim, teknoloji, sosyal medya, doğa ve hayvan sevgisi, zaman, başarı" gibi çeşitli konularda da yan düşüncelere yer verildiği görülmektedir. Eserde yer alan bazı yan düşünceler:

İşlerin yolunda gitmesi ve yanlışların düzeltilmesi için herkesin kendine göre geliştirdiği bir yöntemi vardır. (Rıza Bey'in eşyaların üzerine notlar yapıştırması)

İnsanlar yaptığı hataların sorumluluğunu üstlenmeli, kendi dışında bir suçlu bulmaya çalışmamalıdır. (Rıza Bey'in her zaman için başka bir suçlu bulması)

İnsanlar, keyfi yokken kendilerini mutlu eden şeyleri bile yapmak istemezler. (Kulak çınlaması yaşayan Rıza Bey'in ne yemek yapmak istemesi ne de notlar yazması)

Önce can, sonra canan. (Rıza Bey'in kulak çınlaması yaşamaması sebebi ile Ali'nin nüfus kâğıdının kaybolmasına pek aldırmaz etmemesi)

Doktorların bile çözemediği bazı problem durumlarının çok basit sebepleri olabilir. (Ayla Hanım, rüzgâr köstebek ve kulak çınlaması)

Anneler, evde kimsenin bilmediği şeyleri bilir. (Köstebekler, rüzgâr ve gazoz şişeleri)

İnsanlar kendileri mutlu olunca başkalarını mutlu etmek ister. (Rıza Bey'in kulak çınlaması geçince oğlu Ali'ye dizüstü bilgisayarını hediye etmesi)

Twitter, Facebook gibi sosyal paylaşım siteleri, doğru kullanılmadığı sürece insanların fazla zamanını alır.

Yaşantımızda gerçekleşen her şeyi sosyal medya sitelerinde paylaşmamalıyız. (Ali ve ailesi ile ilgili her şeyin herkes tarafından bilinmesi)

Her şeyin bir kuralı vardır; insanın kendi olduğunu ispat etmesi için bile. (Ali'nin soyadının değiştirilmesi için mahkemeye başvurulması gerektiği)

İnsanları farklı ve özel kılan isimleri veya soy isimleri ile değildir. (Ali'nin farklı olduğunu düşündüğü için "Hoşgörücü" soyadını istemesi)

Bazı yönleriyle kendisini eksik hisseden insanlar kimi zaman küçük bir harfe bile ihtiyaç duyarlar. (Ali'nin fark edilmek için "Ç" harfine ihtiyaç duyması)

İnsanların farklı olma isteği kişinin yemesi, içmesi, hareket ve davranışları, konuşmaları olmak üzere birçok davranışına etki eder. ("Ç" harfinin Ali'nin üzerindeki etkileri)

Kara haber tez duyulur. (Sevinç'in annesine "Hangi Ali?" diye sorması ve bunun Ali'nin kulağına gitmesi)

Hatırı sayılır insanların sözleri, düşünceleri mühimdir. (Ali'nin amcasının ailede etkisinin büyük olması sebebiyle Ali'nin amcasına soyadını kabul ettirme çabası)

İnsanlar eşyalarına değer veriyor ve bozulmadan yenisini almıyor, bozulsa bile tamir ettiriyor diye "cimri" olarak nitelendirilmemelidir. (Sedat Bey'in 70 yıllık çamaşır makinesini kullanıyor diye babası Musa Bey'e cimri demesi)

Meslek sırları en yakınındaki insanlarla bile paylaşılmaz. (Sedat Bey'in Ali'ye mesleği ile ilgili sırları söylememesi)

Şirketler daha fazla satış yapabilmek için malların çok dayanıklı olmasını istemezler.

Çok fazla tüketim çılgınlığı olduğu için çöp işinde çalışan yüz binlerce insan vardır.

İnsanlar kullandıkları kıyafetten, tükettikleri elektrikten, arkadaşlarından, kullandıkları sözcüklerden, eşyalardan kısaca her şeyde çılgınca tüketim yapmaktadırlar.

İnsanların özellikleri onların ne iş yapip yapamayacağına dair fikir verebilir. (Musa Bey'in borazancı bölüğüne girmesi veya ustabaşı olması ona göre değildir.)

Canlıların taşı, cansızların yaşı önemlidir.

İnsanlar için önemli ve hassas olunan konularda daha nazik davranılmalıdır. (Musa Bey için çamaşır makinesinin doğum günü)

Söz uçar, yazı kalır. (Ali'nin ödevini deftere yazmayıp bilgisayara yazması ve bilgisayarın bozulmasıyla ödevinin de yok olması)

Bilgilerin korunması için bir oda dolusu bellek bile alınsa fayda etmeyebilir. (Alınan belleklerin kısa sürede bozulması)

Kâğıt bozulmayacağına göre bilgilerin kaybolması da olanaksızdır.

İnsanların kendilerine göre yol bulma ve tarif etme yöntemleri vardır. (Musa Bey'in "dedece" tarifi)

Son pişmanlık fayda etmez. (Ali'nin dedesine bilgisayarını bırakıp pişman olması)

İnsanlar hata yaptığında mahcup olur. (Musa Bey'in bilgisayarı kaybetmesi)

Herkesin alanında uzman olduğu bir konu vardır. (Sedat Bey'in Ali'nin bellekleri konusunda uzman olmaması)

İnsanlar kendi hatalarını kabullenmez ve suçu hep başkasına yükler. (Rıza Bey)

Çalışmanın değil, sadece tıklanmanın önemli olduğu bir dünyada yaşıyoruz. (Ali'nin isminin Google Arama'da en çok tıklanan olması)

Ömrü uzatmanın tek kuralı vardır: Barış. Sürekli Barış! Doğayla, insanlarla, kendiyile, hayvanlarla...

İyi bir yönetici olmanın tek bir şartı vardır: O da hiç kimseyi yönetmeye ihtiyaç duymamaktır... (Doğada her şeyin kendi düzeninde devam etmesi)

İyi bir yönetici olmanın büyük zorlukları da vardır: Aklım kullanıp gidişatı bozmamak. (Doğadaki düzene zarar vermemek)

Sayılı zaman çabuk geçer.

İnsan çıkarlarını korumak için yanlış davranışlara suç ortağı olmamalıdır. (Ali'nin okulda aldığı övgülerin çöpe gitmemesi için ödevini kendisinin göndermediğini diyememesi)

En kötü durumun bile iyi bir yanı vardır.

Günlük yaşantısında insanları çok etkileyen konular bilinçaltına sızar ve bu konularla ilgili rüyalar görülür. (Ali'nin ev ev gezip bilgisayarını araması)

Kullanılan bazı sözcüklerin zamanla kullanılmadığı gibi kullanılmayan bazı sözcükler de zamanla tekrar kullanılabilir. (Hoşgörüş ismi gibi)

İnsan yapmak istediği şeyleri ertelerse hiçbir şey yapmamış sayılır.

İleride kullanırım diye bir kenara koyulan zaman, hiçbir anlam ifade etmez.

Hayatta karşılaşma olanağı olmayan, taban tabana zıt insanlar çok benzer yazılar kaleme alabilir.

İnsanlar genellikle cevabını bildikleri soruları sorarlar.

Abuk sabuk bile olsa her metinde parıldayan bir yan vardır; önemli olan içindeki cevheri çıkarabilmekte.

İnternet, insanların sosyal ilişkilerini zayıflatır ve insan gözünün önündekini bile göremez.

Ne ekersen onu biçersin. (Ömür törpüleme mühendisi Sedat Bey'in de sonunda arabası ile dairesinin kapı kilidinin bozulması ve ömür törpüleme mühendislerine kızması)

Sosyal medyaya bağımlı arkadaşlıklar kurmamalıyız.

Hayatımızdaki her şeyi fazla tüketip savurganlık yapmamalıyız.

5.Kahramanlar

Çocuk kitaplarında, kahramanların fiziksel ve ruhsal özelliklerinin abartıya kaçılmadan iyi geliştirilmiş olması, kahramanın yaşama bağlılığı, karşılaştığı sorunları çözmedeki kararlılığı, öyküdeki olaylara yön veren etkin kişiliği çocukları kahramanlarla özdeşim kurmaya yöneltir (Sever, 2019a, s.77).

Eserde yer alan kahramanlar, çocuğun kendisiyle ve çevresindeki insanlarla bağdaştırabileceği nitelikte; yaşamın içinden seçilmiş kişilerdir. Yazar, eserinde ele aldığı kahramanlarla çocuklara olumlu ve olumsuz örnekler sunmakta ve çocukların kendisinin düşünüp, sorgulayarak çıkarımda bulunmasını sağlamaktadır. Öyle ki bu kitap ile çocuklar, kahramanlar aracılığıyla günlük yaşantıda gerçekleşebilecek olayları görmekte; kendisi gibi düşünen, benzer durumları yaşayan ve benzer davranışları sergileyen başka çocukların da olduğunu görebilmektedir. Ayrıca yazar, kahramanların özelliklerini psikolojik ve sosyal yönden oldukça sağlam betimlemelerle ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, olması gerektiği gibi, kahramanların fiziksel özellikleri üzerinde pek fazla durulmamıştır.

5.1.Birinci dereceden kahramanlar

Ali Hoşgörü(ç)

Fiziki özellikleri: Fiziksel özelliklerinden bahsedilmemiştir.

Sosyal özellikleri: 5. sınıf öğrencisidir. Annesi Ayla Hanım, babası ise Rıza Bey'dir. En yeni giysileri birkaç gün içinde paçavraya dönüştürür. Sosyal medyada fazla vakit geçirir ve her şeyi sosyal medyada paylaşır. Soyadına eklenen "Ç" harfi ile herkesten farklı ve özel olduğunu düşünür. Sevinç tarafından fark edilmek ister. "Ç" harfinden sonra arkadaşları tarafından ilgi odağı hâline gelir. Gündelik hayatta hiç iletişimleri olmamalarına rağmen sosyal medyada edindiği arkadaşlıkları gerçek dostluk olarak düşünür ancak sonradan bunun yanlış olduğunu farkına varır. Üzerinde "Ç" harfini taşımanın sorumluluğu büyüktür: Dişlerini sabah, öğlen ve akşam mutlaka fırçalar. Baston yutmuş gibi dimdik yürür, ayakkabılarını her gün boyar, ütüsüz pantolonla asla dışarıya çıkmaz. Sürekli ceketle dolaşır. Bazı insanlara "siz" diye hitap etmeye başlar. En çok kurduğu cümle, "Haklı olabilirsiniz ama ben sizin gibi düşünmüyorum." dur.

Psikolojik özellikleri: Cevap vermekten çok soru sormayı sever; meraklıdır. Çevresindeki olayları iyi gözlemler. Bilgisayarı kayb olduğunda pes etmez, bilgisayarını bulmak için çabalar; düşünen, araştıran bir kişiliktir. Böbürlenen biri değildir. Sevinç' e büyük bir saygı ve güçlü bir sevgi duyar. "Ç" harfinden sonra kimseye ihtiyacı olmayan, yalnız ve başarılı bir insan olduğunu düşünür.

5.2.İkinci dereceden kahramanlar

Rıza Bey

Fiziki özellikleri: Fiziksel özelliklerinden bahsedilmemiştir.

Sosyal özellikleri: Ali'nin babasıdır. Bitip tükenmek bilmeyen konuşma isteği vardır. Üstlerine kâğıt yapıştırarak eşyaları da konuşturur. Ayda bir yemek yapma krizine girer. İnternet ortamıyla ilişkisi yok denilecek kadar azdır.

Psikolojik özellikleri: İşlerin tıkrında gitmesini ister. Ailede bir sorun olduğunda veya her hatasında kendi dışında bir suçlu bulmayı becerir. "Ç" harfini kabullenmiş gibi görünse de bu mücadeleden vazgeçmez, kaleyi içten fethetmeyi planlar.

Sedat Bey

Fiziki özellikleri: Üzerinde iri çiçekli, renkli bir şort; başında kovboy şapkası; sırtında parlak mavi puanlı bir gömlek vardır. Mor ışlıtlar çıkaran altın çerçeveli bir gözlük takar. Moskova'ya giderken yakası kürklü, şık bir palto giyer.

Sosyal özellikleri: Ali'nin amcasıdır. Yerinde duramayan bir insandır. Aktif bir iş hayatı vardır. Ülkeler arası uçmaktan ailesine çok az vakit ayırır. Yattığı ülke ile uyandığı ülkenin farklı olduğu zamanlar çoktur. Uluslararası şirketlere danışmanlık yapan parlak bir mühendistir. Facebook ile işi olmaz. Kirlilerini çamaşır makinesine değil, çöpe atar. Aynı evde bir yıldan fazla oturduğu görülmez. Malların ömrünü kısaltma konusunda uzmandır; ömür törpüleme mühendisidir. Üstündeki giysiler daima yepyenidir. Pantolonu, gömleği hep tertemizdir. Hep yeniden yanadır. Bir giydiğini bir daha giymeyen, sürekli ev değiştiren, kapı ziline yazılan ismini bile sürekli değiştiren garip bir adamdır.

Psikolojik özellikleri: Ailenin en başarılı insanıdır. Ailede etkisi büyüktür. Hatırı sayılır biridir. Savurgan biridir. Böbürlenmeyi sever. Her şeyden çok çabuk sıkılır.

Musa Bey

Fiziksel özellikleri: Yaşlıcadır. Çatık beyaz kaşlara, kırışık alna sahiptir.

Sosyal özellikleri: Ali'nin dedesidir. Savaşa katılmamak için padişahın borazancı bölüğüne girdiğini, sonra da Haliç Tersanesi'nde ustabaşı olarak çalıştığını iddia eder. Sürekli evde oturan biridir. Düğmelerini bile kendi başına ilikleyemez. Hayatında rakamlar yoktur. Onun için canlıların taşı, cansızların yaşı önemlidir. Eşyalarını çöpe atmaz, bozalsa bile tamir ettirir. Oğlu Sedat Bey'in aksine eskiyi sever. Kendine özgü yol bulma yöntemleri ve yol tarifi vardır.

Psikolojik özellikleri: Tutumlu biridir. İlginç bir insandır. Bir dediği bir dediğini tutmaz. Şakalar yapan biridir. Cesur ve kendine güvenen biridir. İnatçıdır. İnsanı şaşkırtan bir yapısı vardır. Bir hata işlediğinde mahcubiyet hisseder. Doğa ve canlılarla barış içinde yaşar. Kendi zamanını yaratan biridir.

Ümitsu

Fiziki özellikleri: Ali yaşlarında; siyah, kıvrıkcık saçlı bir çocuktur.

Sosyal özellikleri: Eski eşyaları satın alır; eskicidir. Gecekondu bir mahallede yaşar. Sıkı bir Facebook kullanıcısıdır. "teneke.com"lular diye bir grubu vardır. İlginç bir insandır; küs insanların eski e-postalarını biriktirmekten zevk alır, bitirilmemiş hikâyeleri tamamlar. On ayrı isimle edebiyat dergilerine şiirler, hikâyeler yollar. Mahsusçuktan bir yazardır; insanların yazdıklarını birleştirir, kendi katkıları ile onları zenginleştirir, bitirilmemiş ödevleri tamamlar. Hiç kimsenin bilmediği şeyleri bilir.

Psikolojik özellikleri: Yardımseverdir. Alaycı bir tavrı vardır. Komik bir çocuktur. Dost canlısı, cana yakın biridir. Yufka yürekli biridir. Eski şeyleri biriktirir; savurgan biri değildir. Akıllı bir çocuktur.

Sevinç

Fiziki özellikler: İri gözleri, rüzgârda uçuşan saçları vardır.

Sosyal özellikler: Ali'nin sınıf arkadaşıdır. Ali'nin son zamanlarda en beğendiği kişidir. "Ç" harfi olmadan Ali'nin doğru dürüst farkında bile değildir; ona karşı umursamaz ve ilgisizdir. Google Arama'da en çok Ali'nin ismi tıklanınca onu fark eder ve onunla gurur duyar.

Psikolojik özellikleri: Pürdikkatken bile dalgın olmayı becerir. Google Arama'da tıklanmanın önemli olduğunu düşünür; bununla gurur duyar ve hava atar. Facebook'taki "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği"nin en başarılı proje olduğunu ve bunun sayesinde arkadaşları ile bir dayanışma oluşturduklarına inanır.

Ayla Hanım

Fiziki özellikleri: Fiziksel özelliklerinden bahsedilmemiştir.

Sosyal özellikleri: Ali'nin annesidir. Suskun bir insandır. Sorulmadıkça ağzını açmaz.

Psikolojik özellikleri: Sabırlıdır.

5.3. Üçüncü dereceden kahramanlar

Nüfus Memuru: Ali'nin Facebook'taki bir arkadaşının babasıdır. Şişman parmağı vardır.

Sevinç'in Annesi: Ayla Hanım'ın arkadaşıdır.

Taksi Şoförü: Genç biridir.

Ali'nin öğretmeni, bilgisayar tamircisi, Musa Bey'in mahallesinin temizlik görevlisi

Ali'nin arkadaşları (Mehmetç, Ziyaç, Hüseyinç, Zehraç, Ayşeç, Serdarç, Hülyaç, Duruç, Sadriç, Şuleç)

Ali'nin kedisi, Musa Bey'in kedisi Mırnav, Ümitsu'nun kedisi ve köpeği

6. Mekân/çevre

Sayfa 33'te (... Koşarak karşıya geçti ve 49 numaralı otobüse atlayıverdi... Amcası Sedat Bey yeni bir siteye taşınmıştı... Üç aydır; 1328 Sokak, 967. Site, 265. Blok, Daire 33'te oturuyordu.) yer alan ifadelerden ve sayfa 83'te (Akşamüstü, şehrin gecekondu mahallelerinden birine vardılar. Ümitsu, derme çatma bir gecekonduya yaşıyordu.) yer alan ifadelerden hareketle eserde; bir tarafında kentleşmenin, diğer tarafında ise gecekondu yapıların olması ve yazarın da yıllardır İstanbul'da yaşamasından ötürü dış mekân olarak İstanbul'un tercih edildiği söylenebilir. Bununla birlikte eseri okuyan çocuklar için olayların geçtiği çevre, yabancı değildir. Öyle ki sayfa 42'de yer alan "... Tam kapıya yaklaşmışlardı ki mahallenin temizlik görevlisi, Ali'ye göz kırptı." ve sayfa 82'de yer alan "... Mahalleleri dolaşıp çöp topladılar." ifadelerinden hareketle eserin içerisinde bazı olayların belirsiz mahallelerde geçtiği de görülmektedir. Ayrıca İstanbul dışında iş seyahatleri yapan Sedat Bey ile dış mekânın

genişlediği de görülmektedir. Öyle ki eserde geçen farklı yer isimleri (Roma, Moskova, Maldiv Adaları) çocukta ilgi uyandırmakla birlikte çocuğun dikkatini çekerek, onu araştırmaya sevk edebilecek niteliktedir. Yine eserde ayrıntı verilmesine de dış mekân olarak nüfus dairesi ve okul da geçmektedir.

"Behiç Ak'ın çocuklar için yazmış olduğu kitaplarda karşılaştığımız başlıca çevrelerden biri, insan eliyle yaratılmış ve yaşanılan mekânı oluşturan ev, sokak, mahalle, şehir gibi fiziksel veya yapay çevre ile bunların temsil ettiği ya da imkân hazırladığı yaşam biçimleridir. Evler, mekân olarak ele alındığında, o evde sürülen yaşam biçiminin yanı sıra, evlerde kullanılan eşyalar da çevrenin önemli bir unsuru olarak karşımıza çıkar. Eşya ve eşyaya karşı geliştirilen tavır ise insanoğlunun hayatı algılayışı, ekonomik seçimleri başka bir deyişle parayı kazanma ve harcama biçimiyle yakından ilgilidir. İnsanoğlunun eşyaya takındığı tavırla diğer insanlara veya varlıklara karşı takındığı tavır arasında büyük benzerlikler vardır. Tasarrufun esas alındığı yaşam biçiminde insanla eşya arasındaki bağ daha samimi ve uzun süreli iken, insanı sürekli tüketime özendiren günümüz yaşam biçiminde bu bağ, daha sınırlı ve samimiyetsizdir (Akdeniz, 2012, s. 244)."

Bu bilgiler doğrultusunda eserde iç mekân olarak ise Ali'nin ve ailesinin, Sedat Bey'in, Musa Bey'in ve Ümitsu'nun evine yer verildiği görülmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi bu kahramanların evlerinde sürdürdükleri yaşam biçimleri ve eşyalara karşı olan yaklaşım biçimleri hem onların dünyayı algılayış biçimine hem de insanlarla olan ilişkilerine ışık tutmaktadır. Örneğin; Rıza Bey'de bitip tükenmek bilmeyen konuşma isteği vardır ve eşyaların üzerine kâğıtlar yapıştırarak adeta onları da konuşTURUR. Sedat Bey; bir giydiğini bir daha giymeyen, kullanıp atan, hep yeniden yana olan, oturduğu evi sürekli değiştiren, kapı zilineki ismi bile değiştiren biridir ve " ... Eski arkadaşlardan çok yeni arkadaşları severim. Bir insanı önce tanıdım diye onunla ömür boyu arkadaşlık etmenin ne âlemi var! " ifadesinden de anlaşılacağı üzere bu durumun insanlarla olan ilişkilerine de yansıdığı görülebilmektedir. Musa Bey ise oğlu Sedat Bey'in aksine eskiden yanadır ve evinde 70 yıldır kullandığı bir çamaşır makinesi vardır. Ümitsu da hiçbir şeyi atmayan, biriktiren bir çocuktur ve odasının gizli bölmelerinde teki kaybolmuş çoraplar, kullanımdan çekilmiş paralar, kullanılmayan kelimeler gibi birçok şey bulunur.

7. Değerler

Edebî nitelikli çocuk kitapları bireylerin estetik zevklerini geliştirip onlarda estetik bir beğeni oluşturmak için yazılsa da aynı zamanda dolaylı olarak verdiği iletiler yoluyla bireylerin değer edinmesine katkı sağlayabilir (Şimşek, 2018, s.330).

Bu ifadeden hareketle ilgili eser incelenmiş olup hem romanda bulunan değerler hem de bu değerlere örnek oluşturacak ifadelere aşağıda yer verilmiştir. Öyle ki eserde geçen bu değerler ile çocuklara sezdirme yolu ile iyi, güzel ve doğru olan aşılanmaktadır. Nitekim bu değerleri eserde fark eden çocuk, kendi yaşantısında da bu değerlerin bilincinde olacaktır ve bir davranış sergilerken bu bilinçle hareket etme olanağı sağlayacaktır.

Tablo 1: İncelenen eserde geçen değerler ve örnek ifadeler

Değerler	Örnek ifadeler
Dini değerler	Eserde herhangi bir dini değere rastlanılmamıştır.
Milli değerler	
Anne babaya değer verme	"Babam çok yaşlandı. Artık yollarda kaybolmasını istemiyorum (s.48)."

Tecrübeye önem verme	Her gün eline kâğıt kalem alarak annesinin peşinde dolaşiyor, Ayla Hanım'ı soru bombardımanına tutuyordu (s.15).
Komşuluk ilişkileri	Komşulara sordu; "Dün gece eve gelmedi." dediler (s.54).
Savurganlık-aşırı tüketim	"... Ben bir şeyi bir kez giydikten sonra atar, yenisini alırım. İşin sırrı bu. Kullan at! Kullan at (s.38)!"
Saygı	Ailede Sedat Bey'in etkisi büyüktü (s.31).
Evrensel değerler	
Başarılı olma	Tartışmasız, ailenin en başarılı insanı Sedat Bey'di (s.31).
Azimli olma	Rüyasında ev ev dolaştı durdu. "Bilgisayarımı kaybettim. Burada mı?" deyip ilk gördüğü evden içeriye dahiyordu (s.71).
Yardımlaşma/dayanışma	Bütün bir günü birlikte geçirdiler. Mahalleleri dolaşıp çöp topladılar. (s.82) "Hatta ödevine benim yaptığım bazı eklemeler de var (s.85)."
Dostluk/kardeşlik	Hep bir ağızdan tam, "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" diyeceklerdi ki durdular. "Yaşasın kardeşlik!" diye bağırıyorlar (s.99).
Meraklı, araştırmacı, eleştirel ve sorgulayıcı olma	"Yedek bellek" bilgileri korumak için güvenli bir liman değil miydi (s.52)?
Sevgi	Son zamanlarda beğendiği kişinin Sevinç olması tesadüf değildi (s.27).
Sorumluluk	Ç harfi taşımanın sorumluluğu büyüktü. Artık dışlerini sabah, öğlen ve akşam mutlaka fırçalıyordu. Baston yumuş gibi dimdik yürüyor, ayakkabılarını her gün boyuyor; ütüsüz pantolonla asla dışarıya çıkmıyordu. Sürekli ceketle dolaşıyordu. Bazı insanlara "siz" diye hitap etmeye başlamıştı. En çok kurduğu cümle, "Haklı olabilirsiniz ama ben sizin gibi düşünmüyorum"du. Artık o, kimseye ihtiyacı olmayan, yalnız ve başarılı bir insandı (s.27).
Teknoloji kullanımı	Bir cep telefonu! Hem de en akıllısından. Amca böbürlenerek "Bu, alelade bir telefon değil." dedi. "İçinde son derece gelişmiş bir yol bulucu var. Buna sahip olan asla kaybolmaz. Son model (s.48)!"
Zaman yönetimi	Yapmak istediğin şeyleri ertelersen hiçbir şey yapmamış olursun. Şimdi değil de ileride sahip olmak istediğin şey, hiçbir şeydir ya da gitmek isteyip de gitmediğin her yer, hiç bir yerdir. İleride kullanırım diye bir kenara koyduğun zaman da hiçbir zamandır (s.88)."
Doğa ve hayvan sevgisi	Eşinin çatı sularını ıhlamur ağacını sulamak için kullandığını... Aç tavşanlar için bahçe duvarlarına havuçlar koyduğunu (s.16)...

Dürüstlük	... "İnternete girmeyince hepimiz Ali'yi kayboldu zannettik." dedi. "Oysa, o hep yanı başımızda, iki adım ötemizdeydi." ... "İnternete girmekten sağa sola bakmaya vaktimiz yoktu ki. Sen bile Ali'nin varlığını internette ünlenince fark ettin. Öyle değil mi (s.98)?"
Sabır	Öğretmeni Ali'nin bitimsiz soruları karşısında yorgun düşmüştü. "Sadece sorulara cevap ver." demekten dilinde tüy bitmişti (s.15).
Takdir edilme/gurur duyma	Tartışmasız, ailenin en başarılı insanı Sedat Bey'di. Uluslararası şirketlere danışmanlık yapan parlak bir mühendisti (s.31).
Umut	... Tek umut dedesiydi. "O tuhaf biridir. İnsanı şaşırtır. Mutlaka bilgisayarımı tamire ettirecek bir tamirci bulmuştur." diye umutlandı (s.53).

"Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanındaki dil ve anlatım özelliklerine ilişkin bulgular

Nitelikli çocuk kitapları, çocuklara gelişimlerine uygun zengin bir dil çevresi sunar; onların söz varlığını, dil bilincini ve duyarlılığını geliştiren araçlardır (Sever, 2019b, s.131). Bu hususta ilgili eser, dil ve anlatım özelliklerine yönelik de incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Atasözleri

Eserde yer alan atasözleri, TDK Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü esas alınarak incelenmiştir. Eserde oldukça fazla deyim yer verilmeyle birlikte iki tane de atasözünün değiştirilerek yer aldığı görülmektedir. "Kara haber tez duyulur." veya "Kötü haber tez duyulur." şeklinde olan atasözünün sayfa 29'da "Kötü haber çabuk yayılır." şeklinde değiştirilerek, "Sayılı gün(ler) tez(çabuk) geçer." şeklinde olan atasözünün de sayfa 67'de "Sayılı zaman çabuk geçer." şeklinde değiştirilerek yer aldığı tespit edilmiştir. Öyle ki bu, çocukların söz varlığını geliştirmeleri ve dilimizin zenginliklerini görmeleri açısından olumsuz bir durum oluşturacaktır ve çocukların yanlış öğrenmelerine sebebiyet verecektir.

2. Deyimler

Eserde yer alan deyimler, TDK Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü temel alınarak aktarılmıştır. Eserde toplamda 98 tane deyim yer verilmiştir. Bu durum da çocukların söz varlığını geliştirmeleri ve dilimizin zenginliklerini görmeleri açısından oldukça önemli bir husus oluşturmaktadır.

Eserde geçen deyimler:

tıkırında gitmek (s.9), bitmek tükenmek bilmemek (s.10), su basmak (s.10), keyfi kaçmak (s.10), doktor doktor gezmek/dolaşmak (s.12), aldırış etmemek (s.12), yorgun düşmek (s.15), dilinde tüy bitmek (s.15), havalara uçmak (s.16), altını üstüne getirmek (s.19), yer yarılıp içine girmek/geçmek (s.19), yolunu tutmak (s.19), (birinin) kirli çamaşırlarını ortaya dökmek (s.20), dibini tutmak (s.20), kaşlarını çatmak (s.20), lafi ağzına tıkmak (s.20), gün almak (s.22), şaka yapmak (s.23), ağzının payını vermek (s.23), tepesi atmak (s.23), tepe tepe kullanmak (s.24), burundan solumak (s.24), dönüp dolaşmak (s.26), göz yummamak (s.26), saygı duymak (s.27), kulağına gitmek (s.29), yerinde duramamak (s.30), bana mısın dememek (s.32), yerinden fırlamak (s.33), burun kıvrırmak (s.34), sözünü kesmek (s.34), dalga geçmek (s.36), tahtalıköyü boylamak (s.37), topu dikmek (s.37), fırsat bulmak (s.38), üstüne yok (s.38), şaşıp kalmak (s.38), aklına gelmek (s.38), aç kalmak (s.39), yol açmak (s.39), hayal kırıklığına uğramak (s.39), hoşuna gitmek (s.39), içine su serpilmek (s.40), bir

dediği bir dediğini tutmamak (s.42), maruz kalmak (s.42), işin içinden çıkamamak (s.43), tası tarağı toplamak (s.46), (bir yere) kapağı atmak (s.46), silahlaltına almak (s.46), demir atmak (s.47), borusu ötmek (s.47), son nefesini vermek (s.49), nalları dikmek (s.49), iç geçirmek (s.49), uçup gitmek (s.50), para etmemek (s.52), çöpe gitmek (s.53), aklında kalmak (s.55), kestirip atmak (s.57), hava atmak (s.61), gözden geçirmek (s.63), modası geçmek (s.63), mideye indirmek (s.65), (birinin) bir dediğini iki etmemek (s.66), içi sıkılmak (s.67), bağırp çağırmaq (s.67), umut vermek (s.69), (bir işin) içinden çıkmak (s.69), buz kesilmek (s.70), çene çalmak (s.73), burun buruna gelmek (s.73), kolağan etmek (s.75), kan ter içinde (s.77), kalbını basmak (s.79), işe yaramak (s.81), baklayı ağzından çıkarmak (s.82), yüreğine su serpmek (s.82), cirit atmak (s.83), dile getirmek (s.83), pürdikkat kesilmek (s.84), iç çekmek (s.85), gönüllü razı olmamak (s.86), işini yoluna koymak (s.89), karar vermek (s.91), yüksek perdeden konuşmak (s.91), taş çatlasa (s.91), kaleyi içinden fethetmek (s.91), içini kemirmek (s.92), yaraya tuz biber etmek (s.93), gözlerini fal taşı gibi açmak (s.95), bir araya gelmek (s.96), mırın kırın etmek (s.98), ortada fol yok yumurta yok (s.100), oralı (bile) olmamak (s.101), anlam vermek (s.101), iletişim kurmak (s.101), kızarp bozarmak (s.103), öfkeden deliye dönmek (s.103)

Bunların yanı sıra eserde bir tane de deyimini değiştirilerek yer aldığı görülmektedir. TDK Deyimler ve Atasözleri Sözlüğünde "(birinin) kirli çamaşırlarını ortaya dökmek" şeklinde geçen deyimini sayfa 20'de "Ailenin bütün kirli çamaşırları ortalığa saçılmıştı." şeklinde değiştirilerek yer aldığı tespit edilmiştir. Öyle ki bu, çocukların söz varlığını geliştirmeleri ve dilimizin zenginliklerini görmeleri açısından olumsuz bir durum oluşturacaktır ve çocukların yanlış öğrenmelerine sebebiyet verecektir.

3. İkilemeler

Eserde sıklıkla ikileme örneklerine yer verildiği görülmüştür ve ikilemelere ilişkin bulguların yer aldığı tablo aşağıda verilmiştir. Öyle ki eserde yer alan ikilemeler ile anlatıma zenginlik katılmaktadır. Yapılan tekrarlar ile anlatım daha eğlenceli hâle getirilmektedir. Bu durum da eserin hitap ettiği kitlenin ilgisini canlı tutarak daha kolay öğrenmelerine yardımcı olabilecektir.

Tablo 2: İncelenen eserde yer alan ikilemeler

İkilemeler ve örnekleri	İkileme sayısı
<p>Aynı sözcüklerden oluşan ikilemeler</p> <p>yan yana (s.9), göstere göstere (s.16), kendi kendisiyle (s.18), düşünceli düşünceli (s.22), alaycı alaycı (s.23), tepe tepe (s.24), nefes nefese (s.33), kolay kolay (s.37), telaşlı telaşlı (s.39), tek tek (s.43), hızlı hızlı (s.46), pişkin pişkin (s.47), uzun uzun (s.48), üzgün üzgün (s.49), koşa koşa (54), kös kös (s.55), hüngür hüngür (s.61), ıslıl ıslıl (s.64), sıkı sıkıya (s.66), bucak bucak (s.67), yavaş yavaş (67), burun buruna (s.73), didik didik (73), pırıl pırıl (s.84), taban tabana (s.88), sinirli sinirli (s.90), kıpır kıpır (s.92), teker teker (s.93), acıklı acıklı (s.101)</p>	29
<p>Eş veya yakın anlamlı sözcüklerden oluşan ikilemeler</p> <p>utana sıkıla (s.18), doğru dürüst (s.27), özene bezene (s.44), kırık dökük (s.72), uçsuz bucaksız (s.72), derme çatma (s.83), yorgun argın (s.103)</p>	7
<p>Zıt anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemeler</p> <p>sağa sola (s.58), irili ufaklı (68)</p>	2
<p>Biri anlamlı biri anlamsız sözcüklerle oluşan ikilemeler</p> <p>zar zor (s.16), eski püskü (s.32), sıkı fıkı (s.101)</p>	3

Her ikisi de anlamsız sözcüklerle oluşan ikilemeler paldır küldür (s.33), süklüm püklüm (s.38), pata küte (s.38), ıvır zıvır (s.86), abuk sabuk (s.89)	5
Yansıma sözcüklerle oluşan ikilemeler tıkır tıkır (s.65),	1
Birleşik yazılan ikilemeler birdenbire (s.195)	1
Toplam	48

4. Benzetme

Eserde geçen benzetmeler:

“ne yazık ki” der gibi bakmak (s.22), işi olurluna bırakmış gibi görünmek (s.26), sular durulur gibi olmak (s.30), ağlar gibi bakmak (s.36), on beş yıl önce alınmış gibi pörsümek (s.38), ateşini ölçer gibi yapmak (s.49), “Kabus gibi!” (s.53), kurulmuş gibi hep aynı cevabı vermek (s.53), eskiler gibi iki isimli olmaya çalışmak (s.63), şan dersi almış gibi (s.66), bir ton çimento taşımış gibi (s.69), mıknaş gibi yavaş yavaş kendine çekmek (s.69), gözleri otomobil farı gibi (s.72), çakının içinden çıkan bir bıçak gibi (s.74), kendisine hiçbir şey sorulmamış gibi davranmak (s.82), yeni alınmış gibi pırl pırl (s.84)

Eserde kullanılan benzetmeler, çocukların anlatılanları daha iyi kavramaları, gözünde canlandırarak olayları somutlaştırmasını sağlamaktadır. Böylelikle anlatım, ilgi çekici hâle gelirken çocukların söz varlığının zenginleşmesine de katkıda bulunmaktadır.

5. Pekiştirme

Çocuklar pekiştirme örnekleri ile eserde geçen olayları zihninde kolaylıkla canlandırabilmektedir.

Eserde geçen pekiştirme sözcükler:

bambaşka (s.15), yepyeni (s.38), tertemiz (s.38), sapasağlam (s.50), bomboş (s.64), yemyeşil (s.72), tıpatıp (s.79), paramparça (s.84), besbelli (s.91)

6. Bilinmeyen sözcük kullanımı

Çocuk yayınlarında yazarlar; kelime ve deyimlerini seçerlerken hitap ettikleri küçük okurların okuma yeteneklerini ve kelime dağarcıklarını daima göz önünde bulundurmalıdırlar (Sinar, 2007, s.84). Ayrıca bu hususta Sinar (2007, s.84), çocuğun anlamını metinden çıkaramayacağı kelimelerin ya parantez içinde ya da sayfanın altında açıklanması gerektiğini de vurgular.

Nitekim bu eserde, çocuğun anlamını bildiği kelimelere nazaran anlamını bilemeyeceği kelimelerin de mevcut olduğu görülmektedir. Eserde yer alan “bombardıman” (s.15), “ülmatom” (s.26), “cumbalı” (s.44), “aşı boyası” (s.44), “Arnavut kaldırımı” (s.55), “İsviçre çakısı” (s.74), “minör” (s.66), “mostra” (s.87), “habbe” (s.87), “potur” (s.87), “kukuriku” (s.87) gibi sözcükler, eserin çocuğun kelime dağarcığına kazandırabileceği sözcüklere örnek olarak gösterilebilmektedir.

Bununla birlikte kot pantolonlar için kullanılan "Blue Jean" tabiri eserde "blucin pantolon" (s.34) şeklinde okunuşu baz alınarak verilmektedir. Ayrıca eser içerisinde geçen "Thonet Sandalye" (s.44) ilgili sayfanın alt kısmında açıklanmaktadır. Yazarın bu davranışı, çocuklar için oldukça olumlu bir durumdur.

7.Argo sözcük kullanımı

Eserde "şapşal" (s.37), "gebermek" (s.51) ve "aptal" (s.58) olmak üzere argo sözcük kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte eserde geçen "dalga geçmek" (s.36), "tahtalıköyü boylamak" (s.37), "topu dikmek" (s.37) ve "nalları dikmek" (s.49) deyimleri de argo kullanımlar olarak değerlendirilebilmektedir. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde argo kelimelerin kullanılmasından kaçınmak gerekse de eserde sözcüklerin sayıca az olması ve çocukların günlük hayatta da belli bir düzeyde argo kelimeleri duyması sebebiyle bu durum ciddi bir olumsuzluk olarak görülmemelidir.

8.Anlatım bozuklukları

8.1.Atasözü/deyim yapısının bozulmasından kaynaklanan anlatım bozuklukları

Deyim ve atasözleri kalıplaşmış sözcüklerdir ve bu sözlerin değiştirilmesi anlatım bozukluğuna yol açmaktadır. Öyle ki nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan atasözü/deyimlerin değiştirilerek verilmesi çocukların yanlış kalıpları öğrenmesine yol açabilmekte ve dolayısıyla dilimizin zenginlikleri ile ilgili yanlış öğrenmelere sahip olmalarına neden olabilmektedir. Bu nedendir ki nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinde kullanılan atasözü/deyimlerin yanlış öğrenmelere yol açmayacak şekilde yer alması gerekmektedir. Çünkü ileride yanlış öğrenmeleri düzeltmek yeni öğrenmelerden daha zor olabilmektedir. Bu hususta ilgili eser incelendiğinde ise eserde, bir deyim ve iki atasözünün değiştirilerek verildiği tespit edilmiştir ve bu durum, nitelikli çocuk edebiyatı ürünü olan bir eser için olumlu bir özellik değildir.

"Ailenin bütün kirli çamaşırları ortalığa saçılmıştı (s.20)." cümlesinde yer alan deyim değiştirildiği görülmektedir. Buradaki deyim kullanımı "(birinin) kirli çamaşırlarını ortaya dökmek" şeklinde olmalıdır.

"Kötü haber çabuk yayılır (s.29)." cümlesinde yer alan atasözünün değiştirildiği görülmektedir. Buradaki atasözü kullanımı "Kara haber tez duyulur." veya "Kötü haber tez duyulur." şeklinde olmalıdır.

"Sayılı zaman çabuk geçer (s.67)." cümlesinde yer alan atasözünün değiştirildiği görülmektedir. Buradaki atasözü kullanımı "Sayılı gün(ler) tez(çabuk) geçer." şeklinde olmalıdır.

9.Yazım yanlışları

Yazım yanlışları ile bilgilere TDK Güncel Türkçe Sözlük "<https://www.tdk.gov.tr/category/icerik/yazim-kurallari/> (WEB3)" adresinden erişilmiştir ve belirlenen yazım yanlışları aşağıda sınıflandırılarak belirtilmiştir. Öyle ki tespit edilen yazım yanlışlarının nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunmaması gerekmektedir. Nitekim yapılan bu yazım yanlışları, çocuklarda yanlış öğrenmelere sebebiyet verebilmektedir. Bu nedenle de yazım ile ilgili hususlara daha fazla dikkat edilmesi gerekmektedir.

9.1.Kelimelerin bitişik/ayrı yazımından kaynaklanan yanlışlar

güçbela (x)----- güç bela (+)----- (s.33)

- yüz yıl (x)----- yüzyıl (+)----- (s.37)
tahtalı köy (x)----- tahtalıköy (+)----- (s.37)
işbirliği (x)----- iş birliği (+)----- (s.40)
küçükbey (x)----- küçük bey (+)----- (s.41)
aşiboyası (x)----- aşı boyası (+)----- (s.44)
yüz yıllık (x)----- yüzyıllık (+)----- (s.44)
silah altına atmak (x)----- silahaltına almak (+)----- (s.46)
bin bir (x)----- binbir (+)----- s.47
kurşunkalem (x)----- kurşun kalem (+)----- (s.53)
birkaç (x)----- birkaç (+)----- (s.61)
burnubüyük (x)----- burnu büyük (+)----- (s.80)

9.2.Ses olayları ile ilgili yazım yanlışları

9.2.1.Ünlü düşmesi ile ilgili yazım yanlışları

- nerden (x)----- nereden (+)----- (s.36)
yukardan (x)----- yukarıdan (+)----- (s.75)
ilerde(x)----- ileride(+)- (s.89)
içerden(x)----- içeriden(+)- (s.91)

“İçeri, dışarı, ileri, şura, bura, ora, yukarı, aşağı gibi sözler ek aldıklarında sonlarında bulunan ünlüler düşmez: içerde değil içeride, dışardan değil dışarıdan, ilerde değil ileride, şurda değil şurada, burada değil burada, orda değil orada, yukarda değil yukarıda, aşağıda değil aşağıda vb. (WEB5, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/unlu-dusmesi/>.)”

9.2.2.Ünlü daralması ile ilgili yazım yanlışları

- parıldıyan(x)----- parıldayan(+)- (s.89)

“Birden çok heceli ve a, e ünlüleri ile biten fiiller, ünlüyle başlayan ek aldıklarında bu fiillerdeki a, e ünlülerinde söyleyişte yaygın bir daralma (ı ve i'ye dönme) eğilimi görülür. Ancak söyleyişteki ı, i ünlüleri yazıya geçirilmez: başlayan, yaşayacak, atlayarak, saklayalı, atmayalım; gelmeyen, izlemeyecek, gitmeyerek, gizleyeli, besleyelim vb. (WEB6, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/unlu-daralmasi/>.)”

9.2.3.Büyük harflerin kullanımı ile ilgili yazım yanlışları

“Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar: Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Frenk gömleği, Hindistan cevizi, İngiliz anahtarı, Japon gülü, Maraş dondurması, Van kedisi vb. (WEB7, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/buyuk-harflerin-kullanildigi-yerler/>.)”

- arnavut kaldırım (x)----- Arnavut kaldırım (+)----- (s.43)

"İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz (WEB7, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/buyuk-harflerin-kullanildigi-yerler/>)."

Neyse ki, ortalıkta suçludan bol bir şey yoktu: Üçkâğıtçı bakkallar, iyi ısıtmayan ocaklar, gevşemiş kabaklar, kartlaşmış patatesler (s.10)...

"Cümle büyük harfle başlar (WEB7, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/buyuk-harflerin-kullanildigi-yerler/>)."

"ben hepimizden farklıyım (s.23)..."

... "çünkü bilgisayarının bir haftalık ömrü kalmış (s.34)."

... "bütün ürünlerin kaç günlük ömrü kaldığını gösteriyor (s.36)."

'bilmek, istemektir (s.47).'

"Moskova'ya gidiyorum da," dedi, "bu paltoyu biraz önce aldım (s.47)."

... "bu durumda yenisini almak da para etmez ki (s.52)!"

... "aşlında her belleği aldıktan birkaç ay sonra yeni bir bellek almak gerekir (s.52)."

... "yapacak bir şey yok (s.53)."

... "herkes Ali Hoşgörücü'ün hangi cehenneme gittiğini konuşuyor (s.80)."

... "bu saçmalığa bir son vermek lazım (s.90)!"

Rıza Bey, "bu yemek boşa gitmeyecek" edasındaydı (s.91).

... "ne yapacağımı ilk defa önceden planlamak zorunda kaldım (s.96)."

9.2.4. Dizgiden kaynaklanan yazım yanlışları

uzunun (x)----- uzun (+)----- (s.38)

10. İmla-noktalama yanlışları

Çocuk kitapları hazırlarken özellikle imla kurallarına uyulması gerekir. Zira çocuklar, bu yanlışları kolayca öğrenecek ve daha sonra kendi dilinin imlasını bilmeyen yetişkinler olarak karşımıza çıkacaklardır. İmlanın yanı sıra noktalama işaretleri kullanılırken de aynı hassasiyet gösterilmelidir (Sınar, 2007, s.78). Türk Dil Kurumunun en son yayımladığı İmla Kılavuzu esas alınmalı, kitapta bilgi yanlışına asla yer verilmemelidir (Şimşek, 2007, s.27).

Bu hususta noktalama ile bilgilere TDK Güncel Türkçe Sözlük "<https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/> (WEB4)" adresinden erişilmiştir ve belirlenen noktalama yanlışları aşağıda sınıflandırılarak belirtilmiştir. Öyle ki tespit edilen noktalama yanlışlarının nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunmaması gerekmektedir. Nitekim yapılan bu noktalama yanlışları, çocuklarda yanlış öğrenmelere sebebiyet verebilmektedir. Bu nedenle de noktalama ile ilgili hususlara daha fazla dikkat edilmesi gerekmektedir.

Tablo 3: İncelenen eserde yer alan imla ve noktalama ile ilgili yanlışlıklar

Virgül kullanımı hataları	Karşılaşılan cümle sayısı
Metin içinde zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra virgül konmaz.	63
"Metin içinde ve, veya, yahut, ya ... ya bağlaçlarından önce de sonra da virgül konmaz."	64
"Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz	5
"Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan da / de bağlacından sonra virgül konmaz."	11
"Metin içinde -ınca / -ince anlamıyla zarf-fiil görevinde kullanılan mı / mi ekinden sonra virgül konmaz."	18
"Şart ekinden sonra virgül konmaz."	11
Nokta kullanımı hataları	
Cümle sonuna konur.	134
Noktalı virgül kullanımı hataları	
Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.	6
İkiden fazla eş değer ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenin sonra noktalı virgül konabilir.	2
Tırnak işareti kullanımı hataları	
Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır.	16
Kesme işareti kullanımı hataları	
Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.	5
Toplam	335

Sonuç

İlgili alanyazın incelendiğinde Behiç Ak'ın çocuk romanlarının "söz varlığı ve okunabilirlik (Ziya, 2019)", "yapısal ve eğitsel ilkeler (Duran, 2019)", "erdemler ve karakter güçler (Altuntaş, 2019)", "değerler eğitimi ve Türkçe öğretimine katkısı (Başar, 2019)" ve "muhteva (Alkan, 2019)" olmak üzere çeşitli açılardan birçok araştırmaya çalışma konusu olduğu görülmektedir. Bu çalışma ise Behiç Ak'ın "Yaşasın

"Ç Harfi Kardeşliği!" adlı çocuk romanının çocuk edebiyatı ilkelerini ele alan çalışmalar içerisinde kapsamlı ve diğer çalışmaları tamamlayıcı bir çalışma olması sebebiyle önemlidir.

Araştırmada bulgulardan hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Eser dış yapı özelliklerine uygun tasarlanmıştır.

Eserde hedef kitle için uygun bir boyut, kapak, ciltleme, sayfa düzeni, kâğıt cinsi ve harflerin seçildiği gözlenmiştir. Resimler dikkat çekici ve çocuğa göredir. Eserde resim-metin uyumu da gözetilmeye çalışılmıştır. Fakat bazı görseller ile içeriğin uyuşmadığı ve bazı ayrıntıların gözden kaçırıldığı dikkati çekmiştir. Yine kitabın bazı sayfalarındaki görsellerin yerlerinin doğru olmadığı görülmüştür. Kitabın ön veya arka kapağında ise hedef kitleye yer verilmediği gözlemlenmiştir.

2. Eser iç yapı özelliklerine uygun tasarlanmıştır.

3. Eser dil ve anlatım özelliklerine uygun tasarlanmıştır.

Yazım ve noktalama yanlışlıkları ile anlatım bozuklukları dışında eser "dil ve anlatım özellikleri" bakımından çocuk edebiyatının temel öğelerine uygun özellikler taşımaktadır.

Öneriler

Yazara/çizere öneriler

Resimlerin dikkat çekici ve çocuğa göre olduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca resim-metin uyumu da gözetilmeye çalışılmaktadır. Fakat gerek içeriğin gerekse görsellerin oldukça başarılı olduğu eserde bazı görsellerin metinde anlatıldığı gibi olmadığı ve bazı ayrıntıların gözden kaçırıldığı dikkati çekmektedir. Bu hususta görseller yeniden incelenebilir. Ayrıca eserde görsellere biraz daha ağırlık verilerek sayfa düzeni ona göre ayarlanabilir.

Yayınevine öneriler

Kitabın ön veya arka kapağında hedef kitleye yer verilmemektedir. Yeni baskılarda bu durum değerlendirilebilir. Ayrıca kitabın boyutu klasik özellikler taşımaktadır ve farklı boyutlar denenebilir. Bununla birlikte sadece bir karton kapaktan ziyade kitaba daha sağlam bir cilt yapılabilir. Gerek içeriği gerekse dış özellikleri açısından başarılı olan bu eserde oldukça fazla yazım ve noktalama yanlışları bulunmaktadır ve bunlar da tekrar incelenebilir. Yine kitabın bazı sayfalarında görsellerin yerlerinin doğru olmadığı görülmektedir. Bunun için de çalışmalar yapılabilir.

Öğretmenlere öneriler

Behiç Ak'ın bu eseri; iletileri, ele aldığı değerleri ve tasarımı ile özellikle Türkçe öğretmenleri tarafından derslerde materyal olarak kullanılabilir.

Araştırmacılara öneriler

Behiç Ak'ın çocuk edebiyatına uygunluğu açısından incelenen "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!" adlı eseri, çocuk edebiyatının her bir temel ögesi tek tek ele alınarak daha kapsamlı ve ayrıntılı olarak incelenebilir.

Behiç Ak'ın ve diğer çocuk edebiyatı yazarlarının çocuk edebiyatı ürünleri de aynı yöntemlerle incelenebilir. Yapılan bu ve benzeri çalışmalar, çocuk edebiyatına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Ak, B. (2020). Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Akdeniz, S. (2012). Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Çevre Duyarlığı. Sedat Sever (Yay. Haz.). 3.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kitabı (s.243-252). Ankara: ÇOGEM.
- Alkan, E. (2019). Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Muhteva. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altuntaş, A. (2019). Behiç Ak'ın Çocuk Romanlarında Erdemler ve Karakter Güçler. Yüksek Lisans Tezi, Malatya İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Başar, R. (2019). Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkıları. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Duran, K. (2019). Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği" Adlı Çocuk Romanının Yapısal ve Eğitsel İlkeler Açısından İncelenmesi. International Journal of Languages' Education and Teaching, 7/1, 234-251.
- Güleryüz, H. (2013). Yaratıcı Çocuk Edebiyatı (4. Baskı). Ankara: Edge Akademi.
- Karasar, N. (2020). (Bilimsel İrade Algı Çerçevesi ile) Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler (36.Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, M. (2014). Okuma Kültürü ve Çocuk Edebiyatı. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı, CVII(756), 608-622.
- Oğuzkan, F. (2013). Çocuk Edebiyatı (10. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2019a). Çocuk ve Edebiyat (10. Baskı). Ankara: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2019b). Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü. Ankara: Tudem Yayınları.
- Sınar, A. (2007). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.
- Şimşek, T. (2018). Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı (5. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, R. M. (2007a). Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış "Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?" Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, R. M. (2007b). Çocuk Edebiyatı Kültürü "Okuma Alışkanlığı ve Medya Sarmalı". Ankara: Kök Yayıncılık.
- Temizyürek, F.; Şahbaz, N.; ve Gürel, Z. (2016). Çocuk Edebiyatı (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ziya, S. (2019). Behiç Ak'ın Çocuk Romanlarının Söz Varlığı ve Okunabilirlik Yönünden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İnternet kaynakçası

- WEB1, <https://gunisigikitapligi.com/gunisigi-kitapligi/>, erişim tarihi: 15.12.2020.
- WEB2, <https://gunisigikitapligi.com/kitaplar/yasasin-c-harfi-kardesligi/>, erişim tarihi: 15.12.2020.
- WEB3, <https://www.tdk.gov.tr/category/icerik/yazim-kurallari/>, erişim tarihi: 12.01.2021.
- WEB4, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/>, erişim tarihi: 12.01.2021.
- WEB5, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/unlu-dusmesi/>, erişim tarihi: 12.01.2021

WEB6, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/unlu-daralmasi/>, erişim tarihi: 12.01.2021

WEB7, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/buyuk-harflerin-kullanildigi-yerler/>, erişim tarihi: 12.01.2021

WEB8, <https://sozluk.gov.tr/>, erişim tarihi: 12.01.2021.